

Konsekvensbeskrivning

DEL 1: ÖVERSIKTLIG BEDÖMNING AV KONSEKVENSER

Inledning

Trosa kommuns översiktliga planering har sedan länge hög prioritet och anger riktlinjer för kommunens fortsatta utveckling. Översiktsplanen tar sin utgångspunkt i Fastlagd kurs för Trosa kommun, vilken antogs inför kommunens bildande 1991. Planens målsättning är att möjliggöra fortsatt tillväxt i kombination med att kommunens kvaliteter och värden bevaras och värnas. Att balansera den önskade tillväxten med tydlighet kring värden värda att bevara, t ex grönstruktur eller kulturmiljöer, är ett viktigt syfte med översiktsplanen. Översiktsplanen är rådgivande och genomförandet av exempelvis nya bostadsområden är beroende av faktorer utanför kommunens kontroll. Det kan därför vara svårt att förutse i vilken omfattning planens olika delar kommer att bli verklighet och i så fall när. Stora delar av översiktsplanen innehåller generella riktlinjer och rekommendationer för vilket förhållningssätt som ska gälla vid exempelvis exploatering i eller i anslutning till känsliga natur- och kulturmiljöer. Vissa överväganden och slutsatser i översiktsplanen finns också i andra, både kommunala och regionala planer och program. En skillnad är dock att enligt Plan- och bygglagen ska dess "innehåll och konsekvenser kunna utläsas utan svårighet".

Konsekvensbedömningen är indelad i två delar, där den första översiktligt beskriver väntade effekter och konsekvenser. Förslag som antas leda till betydande miljöpåverkan enligt Miljöbalken kap. 6 § 12 ska identifieras, beskrivas och bedömas i en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). För översiktsplanen inkluderas en MKB i del två av detta dokument. Detaljerade konsekvensbeskrivningar för t ex nya byggnader eller verksamheter hanteras i kommande detaljplaneskedan när detaljplanen innebär betydande miljöpåverkan.

Konsekvenser för jämställdhet och integration

Det övergripande målet är att kommunens invånare oavsett t ex kön, ursprung eller ålder ska ha samma

möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. Fysisk planering ska ta hänsyn till olika livsmönster samtidigt som den inte ska medverka till att befästa negativa strukturer i framtiden. Planeringen ska därför vara lyhörd för hur kommunens olika invånare vill leva både idag och i framtiden.

Eftersom det finns flera betydande skillnader i kvinnors och mäns vardags- och yrkesliv har dessa analyserats ur vad som anses påverkbart i denna plan. Förutsättningarna kan också skilja sig för nyanlända eller nyblivna svenskar att ta del i det gemensamma samhället. Konsekvenserna för dessa aspekter diskuteras nedan.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Arbetet med översiktsplanen har hittills i alla steg inbegripit både män och kvinnor i olika åldrar. Både kvinnor och män har varit delaktiga i framtagandet av planhandlingar. Möjligheterna att fånga upp ett brett spektrum av frågor och synvinklar anses därmed tillgodosett. Information om samråd sker på olika sätt – i tidningar, på kommunens webbplats samt genom sedvanlig utställning av planhandlingar på bibliotek och liknande.

Närhet till boende och arbete

Ambitionen är tydlig i att möjliggöra boendeformer för människor i olika faser av livet och med olika hushållsstrukturer, d v s boenden för stora och små familjer, barn och gamla. Det planerade bostadsbyggandet anses ge utrymme för bostäder med hög kvalitet, i olika storlekar, med varierande lägen och upplåtelseformer. Detta bidrar till att förutsättningar skapas för alla människors möjligheter att leva och bo i kommunen och att alla kan uppleva trygghet och säkerhet i sina närmiljöer. En ytterligare faktor för en god boendemiljö är också närhet till service, förskolor, skolor och omsorg.

Generellt sett har tidigare forskning visat att kvinnor ofta arbetat närmare bostaden än vad män gör. Planen medger både ökade möjligheter till arbetspendling, med nya

bostäder i nära anslutning till Ostlänken och busskommunikationer inom kommunen. Därmed anses möjligheterna till arbete både nära och längre ifrån bostaden förbättras. Det blir då också möjligt att dela på ansvar för hem och barn, då föräldrar kan arbeta såväl nära som längre från sin bostad i Trosa kommun.

Handel och verksamheter i nära anslutning till bostäder, istället för t ex externa köpcentra som huvudsakligen nås med bil, gör det lättare för människor att ta del av service nära bostaden. Detta är viktigt med tanke på kvinnors och mäns olika mönster att använda bil och andra färdmedel. Det underlättar också för andra invånare som saknar möjlighet att ta sin egen bil till målpunkter. Detta är tillgodosett genom att planförslaget möjliggör en fortsatt förstärkning av tätorterna och deras centrummiljöer. I takt med att planeringen för Ostlänken fortskrider, kan även nya ytor för verksamheter öppnas för kommunens aktiva och varierade näringsliv. Detsamma gäller barnomsorg och skolor, vilket i och med planens genomförande blir möjligt att lokalisera nära bostadsbebyggelse. Beredskap för fortsatt utbyggnad av skolor underlättar även möjligheten att erbjuda olika typer av utbildning till nyanlända och invånare med utländsk bakgrund.

Barnperspektivet

Barns särskilda behov ska beaktas i den fysiska planeringen. Flera aspekter som rör barn och ungdomar blir dock verklighet först i senare skeden av planering. Det är framförallt i kommande detaljplaner som frågor om detaljutformning av gator och bebyggelse, var förskolor ska finnas e t c utreds och behandlas. I dessa skeden ska alla barns behov prioriteras, så att exempelvis särskilda behov hos barn med funktionshinder inte åsidosätts.

Barn tillbringar ofta mer tid nära hemmet än vad vuxna gör. Det är därför viktigt att närmiljön är trivsamt och säkert samt inbjuder till aktiviteter. Under senare år har barn och ungdomars vanor ändrats i hög utsträckning och allt fler ägnar sig åt stillasittande inomhusaktiviteter.

Mot bakgrund av detta är det särskilt viktigt att tillgodose möjligheter till spontanidrott, attraktiva mötesplatser utomhus och stimulerande miljöer för utomhusaktiviteter. Detta för att skapa goda förutsättningar för barns och ungdomars fysiska och psykiska välmående. Eftersom översiktsplanen medger bebyggelse lokaliserad på ett sätt som värnar prioriterad grönstruktur anses dessa behov tillgodosedda. I vissa föreslagna exploateringsområdena lyfts även möjligheten till samlokalisering av aktiviteter och lekplatser fram. Översiktsplanens idéer kring gatustrukturer inbjuder också till cirkulation och möten. Dessa parametrar anses underlätta för barn att röra sig fritt och säkert i sina närområden, utan att behöva passera stora, ödsliga områden. Att förbättra kopplingarna för exempelvis gång- och cykeltrafik mellan olika målpunkter är ett uttalat mål i översiktsplanen. Detta är betydelsefullt i synnerhet för barn och ungdomar då dessa grupper ofta rör sig mellan hemmet, till och från kompisar och fritidsaktiviteter m m. Det ska vara enkelt och tryggt för alla att röra sig fritt mellan tätorternas olika delar och till och från grönområden. Planens effekter och konsekvenser för detta anses positiva och stärkande, då trygghet och säkerhet prioriterats.

Trosa kommun arbetar aktivt med att tillgodose behovet av förskolor, vilket sker genom samarbete mellan flera kommunala förvaltningar. Till hjälp för detta används åldersuppdelad statistik över barn som föds och flyttar in och ut ur kommunen. Allt fler föräldrar skjutsar sina barn till skolan och fritidsaktiviteterna med bil. Ur hälso- och miljösynpunkt är det därför relevant att eftersträva säkra och trygga skolvägar så att barn själva i möjligaste mån kan ta sig till skola och fritidsaktiviteter utan att föräldrar upplever oro för att de ska skadas i trafiken, gå vilse eller liknande samt att andra målpunkter trafikförsörjs på ett säkert sätt. Med utformningen av nya bostadsområden och övrig offentlig miljö m m anses detta endast påverkas positivt.

Bostadsbyggande

Tätorterna

I översiktsplanen skapas förutsättningar för bostadsbyggande i Trosa, Vagnhärad och Västerljung med sammanlagt

ca 2 000 bostäder, utöver eventuella enstaka förtätningar inom befintliga fastigheter. I planen görs en viss styrning av kommunens bostadsbyggande till Vagnhärad mot bakgrund av ortens goda förutsättningar till attraktivt boende med goda möjligheter till pendling med regional kollektivtrafik. En utbyggnad av bostäder med närhet till ett framtida resecentrum i Vagnhärad bedöms gynna kollektivtrafiken framför biltrafiken. Detta är långsiktigt positivt ur miljö-, jämställdhets- och tillgänglighetsaspekter. I takt med att arbetet med Infart västra Trosa fortskrider, möjliggörs även utbyggnad i Trosa tätorts västra delar. Tätorternas utbyggnad utgår från att bostäder byggs i attraktiva lägen och att hänsyn samtidigt tas till tätorternas grönstrukturer, liksom till värden för kulturmiljön. Inom bostadsområdena bör eftersträvas möjligheter till gemensamma aktiviteter för barn och vuxna. Bebyggelsemiljöernas konsekvenser studeras alltjämt i detaljplanering, där hänsyn till rekreativmöjligheter är ett viktigt perspektiv att hantera.

Vidare sker tätortsutbyggnaden till stora delar där det är möjligt att tillvarata befintlig infrastruktur genom kompletteringar och förtätningar i befintlig bebyggelse, vilket skapar bättre förutsättningar för service. Det leder samtidigt till en tätare stadsstruktur, som successivt kan minska transportbehovet med bil. Förtätning kan också motverka så kallad "stadsutglesning", där städer enbart växer utåt och tar allt större ytor i anspråk. Det leder till ökade avstånd, mer miljöpåverkan, utarmning av stadskärnor o s v. Att skapa förutsättningar för det lokala resandet via cykel och till fots är avgörande för att minska biltrafikens negativa miljöpåverkan och förbättra tillgängligheten för personer utan bil. Det bidrar också till en gatumiljö där fler kan känna sig trygga mot brott och där naturliga stråk och mötesplatser uppstår, som kan fungera både dag- och kvällstid.

Kompletteringar i befintlig struktur kan samtidigt innebära att tätortsnära naturmark tas i anspråk och att befintliga bebyggelsemiljöer påverkas. En utbyggnad av tätorterna endast genom förtätningar bedöms dock inte vara möjlig eftersom förtätningar ofta är beroende av initiativ och önskemål från privata fastighetsägare.

Bevarandet av stora fornlämningsområden i framförallt Vagnhärad och Västerljung samt prioriterad grönstruktur i samtliga tätorter begränsar också möjligheterna till förtätning. För tätorterna är därför en kombination av förtätning, kompletteringsbyggande och byggande i tätorternas randzoner nödvändig för att uppnå de kommunala målen om hållbarhet och tillväxt. Samtidigt kan bostadsbyggande i tätorternas randzoner gå emot bland annat intressen att bevara natur för rekreativändamål och bevarande av jordbruksmark. Detta exemplifieras i Vagnhärad där byggandet av bostäder nära regional kollektivtrafik riskerar att delvis ske på odlingsmark. Väsby och Solberga bedöms vara av stort intresse för tätortsutbyggnad och områdena redovisas här som boendeområden och därför ges tätortsutveckling företräde framför jordbrukets intressen. Bebyggelse i randzoner kan i vissa fall innebära perifera lägen i förhållande till orten vilket skapar ett ökat transportbehov. Samtidigt kan bebyggelse i dessa lägen i vissa fall skapa eller förstärka existerande samband där det idag inte finns kollektivtrafik.

Landsbygden, kusterna och skärgården

I översiktsplanen ges allmänna rekommendationer för byggande på landsbygden samt särskilda rekommendationer för områden med starka sektorsintressen och där bebyggelsestrycket är stort, t ex i tätorternas omgivningar och vid kusterna samt i skärgården. I planen betonas vikten av att tillkommande bebyggelse ges en god utformning i samklang med närliggande bebyggelse och äldre bebyggelsestrukturer. Detta för att inte ta bort den sörmländska landsbygdens kännetecken och mönster, där en samlad bebyggelse är viktig.

Intresset att bygga bostäder på landsbygden kan stå i konflikt med t ex friluftslivets, naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen. Inom dessa områden kan det enskilda intresset att bygga en bostad ibland få stå tillbaka för det allmänna, eftersom en "från allmän synpunkt god hushållning" ska eftersträvas. Områden med särskilda värden för friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård redovisas i särskilda kapitel, framförallt i Riksintressen och Natur och friluftsliv. Vid exploatering i anslutning till

skyddsvärda områden bör någon form av buffertzonen finnas med i planeringen. I vilken omfattning måste avgränsas från fall till fall.

Bostadsbyggande på landsbygden medför i allmänhet ökat trafikarbete men skapar samtidigt bättre förutsättningar att behålla och utveckla en levande landsbygd, avseende varierade boendemiljöer, möjligheter till tillväxt och företagande m m.

Trycket på ny bebyggelse är stort i kommunens kust- och skärgårdsområden. Bebyggelse vid kusten är av stort värde för sina ägare men kan samtidigt utgöra hinder för allmänhetens tillgänglighet till stränderna eller påverka på djur- och växtlivet.

Kustområdet har delats in i två zoner, Yttre kustzonen och Inre kustzonen för vilka olika riktlinjer gäller. Yttre kustzonen inrymmer skärgårdens övärld samt fastlandets kustnära del. Området är av mycket stort intresse för turismen och det rörliga friluftslivet och stora delar har betydande natur- och kulturvärden. Närheten till havet medför att bebyggelsestrycket är särskilt högt. Ny bebyggelse prövas restriktivt med hänsyn till områdets stora värden för det rörliga friluftslivet och mot bakgrund av det stora bebyggelsestrycket i området. Med avseende på föreslagna riktlinjer för byggande på landsbygden, i synnerhet i den yttre kustzonen, bedöms tillkommande bebyggelse eller permanentning av fritidshus som begränsad.

För inre kustzonens del ges något större möjligheter för byggnation. Detta får dock endast tillkomma om det inte innebär konflikt med det rörliga friluftslivet, natur- och kulturvärden samt andra allmänna intressen. Restriktivitet förekommer bl a för att säkerställa hållbar hantering av avloppsvatten samt att bebyggelsens lokalisering inte ger för stor påverkan på landskapsbilden. Området som berörs är förhållandevis litet och det har inte funnits något överhängande exploateringsstryck. I den mån det handlar om fler tillkommande enheter arbetar kommunen med detaljplanens instrument för att säkerställa en långsiktighet.

Fritidshusområden

I flera av kommunens fritidshusområden är andelen helårsboende relativt hög, framförallt i de tätortsnära fritidshusområdena Stensund, Öbolandet och Lagnövikens, medan helårsboendet i de perifera områdena är begränsat. Kommunen har medgivit utökade bygggrätter i vissa fritidshusområden under förutsättning att bl a VA-frågorna kan lösas på ett tillfredställande sätt. Detta är också möjligt i ovanstående områden.

En ökad andel helårsboende i fritidshusområdena bedöms bidra till mer levande och trygga miljöer året om. Vissa fastighetsägare är positiva till fler helårsboende i fritidshusområdena eftersom uppsikten av fastigheterna då blir bättre. En annan fördel är att befintlig infrastruktur kan tillvaratas mer effektivt.

Intresset att nyttja den enskilda fastigheten för helårsboende kan samtidigt stå i konflikt med andra intressen. Ökat helårsboende i fritidshusområdena kan medföra ökad belastning på kustvattnet om inte frågan rörande vatten och avlopp kan lösas på ett tillfredställande sätt. Det är därför särskilt angeläget att se över VA-frågorna i de kustnära fritidshusområdena för att kunna ta ställning till hur de kan lösas utan att havsvattenkvaliteten äventyras. Avloppslösningar som ej kan anses uppfylla kraven på erforderlig rening kommer inte att tillåtas. Den pågående inventeringen av enskilda avlopp kommer att fortsätta under planperioden i syfte att minska kommunens miljöpåverkan på vattendrag och Östersjön.

En omvandling av områdena genom utökad bygggrätt kan på sikt även medföra att områdenas karaktär med mindre och ofta enkla byggnader på naturtomter delvis förändras. Förändringarna bedöms dock inte bli särskilt markanta eftersom tomtstorlekarna i fritidshusområdena i allmänhet är större än i traditionella villaområden. I fritidshusområdenas detaljplaner regleras ofta minsta tomtstorlek vilket görs även i nyttillkommande detaljplaner. Boende på landsbygden och i perifera fritidshusområden medför i allmänhet ökad personbilstrafik då avståndet till arbete och service m m ofta är långt. I Trosas fall är dock merparten av de fritidshusområden där permanentnings-

takten är som mest intensiv belägna relativt nära framförallt Trosa tätort. Dessa områden kan på sikt komma att integreras i den totala stadsstrukturen och kan på så vis bättre förses med exempelvis kollektivtrafik. Förutsättningar för väl fungerande vatten- och avloppslösningar har skapats genom utbyggnad av kommunalt VA i bl a Stensund-Krymla, Öbolandet och Lagnövikens-Hagstugan.

Verksamheter

I takt med att möjligheterna för befolkningsökning blir verklighet, ökas också incitamenten för företagande eftersom fler invånare skapar större efterfrågan på utbud och mångfald av varor och tjänster. Också efterfrågan på nya lägen för verksamheter ökar i takt med att tätorterna växer. I översiktsplanen föreslås att befintligt verksamhetsområde i Trosa utnyttjas effektivare samtidigt som de markerade verksamhetsområdena i Vagnhärad kommer att tillgängliggöras i högre utsträckning under planperioden i takt med att arbetet med Ostlänken fortskrider. Där det är möjligt bör integrering av verksamheter i bostadsområden uppmuntras.

Att peka ut ny mark för verksamheter innebär i vissa fall ianspråktagande av jungfrulig mark. De utpekade exploateringsområdena har dock inte sådana värden att det bör hindra fortsatt planläggning. Strategin att framförallt peka ut verksamhetsområden i Vagnhärad kan på sikt innebära att det blir svårt att etablera nya, ytkrävande företag i Trosa. Kommunens bedömning är också att kommunikationsmässigt är Vagnhärad fördelaktigt för lokalisering av verksamheter.

Den planerade tillväxten hänger tydligt ihop med förutsättningarna för företagande, kommunikationer och andra incitament för inflyttning. Efterhand som frågorna om kommunikationer blir klarare kan man tydligare se vilka förutsättningar som kommer att gälla för företagandet i kommunen. I Vagnhärad blir detta tydligt då Ostlänkens utredningskorridor i dagsläget gör det svårt att exploatera vissa delar p g a osäkerheten kring järnvägens framtida sträckning. När planeringsarbete kommit vidare och en sträckning av Ostlänken är beslutad, blir det enklare

att reservera mark och planera för verksamheter och bostäder i Vagnhärad.

Service

Både offentlig och kommersiell service finns i de flesta fall inom relativt nära avstånd till samtliga föreslagna utbyggnadsområden. I takt med en befolkningsökning i enlighet med planförslaget, förbättras möjligheterna att upprätthålla såväl den kommersiella som den offentliga servicen.

I Stensund, Åda och på Öbolandet saknas idag service, men stadskärnans service är belägen inom cykelavstånd. En utveckling med nya boendeområden i Trosa kommer att öka efterfrågan av service vilket till stor del bedöms kunna tillgodoses av Trosaportens handelsområde.

Kommunikationer

Ostlänken

Ostlänkens genomförande kommer att påverka delar av kommunen på ett betydande sätt. Det är idag oklart exakt vilken dragning järnvägen kommer att få varför en detaljerad konsekvensanalys är svår att göra. Översiktsplanen redovisar den nu gällande utredningskorridoren, vilken under planperioden kommer att tydliggöras och förhoppningsvis smalnas av avsevärt. Kommunen har i översiktsplanen pekat ut ett förordat alternativ gällande rescentrums lokalisering i Vagnhärad. I denna bedömning är följande tre faktorer vägledande för Trosa kommuns inställning i frågan: Möjligheterna att uppnå ett attraktivt rescentrums-läge, som skapar förutsättningar för en kraftigt utbyggd kollektivtrafik och bidrar till en långsiktigt god och expansiv samhällsbyggnad samt att läget innebär en järnvägsdragning som minimerar intrång och störningar för enskilda fastighetsägare.

Generellt kan konstateras att förbättrade kollektiva färdmedel gör att dessa har en rimlig chans att konkurrera med den betydligt mer miljöbelastande biltrafiken. Även boendemiljön och förutsättningarna för företagande väntas bli tydligare då klarhet finns i var järnvägen kommer att lokaliseras vilket skapar trygghet och möjligheter till

utveckling och exploatering. Samtidigt skapas möjligheter till att miljöerna i Vagnhärad kan förnyas och förbättras med hänsyn till hur järnvägen rent fysiskt kommer att påverka tätorterna beroende på var den dras.

En ytterligare konsekvens när järnvägen omlokaliseras till ett nytt läge är järnvägen som en del av Vagnhärad historia och dess identitetsskapande betydelse. Utformningen av ett nytt rescentrum och dess samband med tätorten i övrigt blir därför viktig i det fortsatta arbetet med Ostlänken. I en kommande förändring av nuvarande rescentrumsområde blir det centralt att ta till vara och synliggöra dessa värden för att bibehålla och utveckla Vagnhärad identitet.

Gång- och cykelvägnätet

I översiktsplanen föreslås att nya boendeområden ska anslutas till existerande gång- och cykelvägnät. Ett väl utbyggt gång- och cykelnät inom kommunen innebär bättre förutsättningar för att minska bilberoendet samt att förbättra folkhälsan och tillgängligheten för såväl barn som vuxna.

Den analys som tidigare gjorts av kommunens gång- och cykelvägnät visar att relativt goda förbindelser finns mellan Trosa och Vagnhärad bostadsområden och tätorternas målpunkter. Utifrån analysen har sedan stråk förbättrats och nätet har kompletterats de senaste åren. Dock finns fortfarande stråk som behöver byggas ut för att få ett mer heltäckande nät. Trosa kommun eftersträvar hållbarhet och tillväxt i samspel och där utgör goda förbindelser för gående och cyklister en viktig del.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikens regleras inte av översiktsplanen men planen har betydelse genom att den uppmuntrar bebyggelsestrukturer som på kort och lång sikt möjliggör utbyggnad av kollektivtrafiken. Genom att ständigt studera förtätningmöjligheter i respektive tätort och uppmuntra till bebyggelse i existerande eller tänkbara kollektivtrafikstråk förbättras möjligheterna till kollektivtrafikförsörjning genom översiktsplanens förslag. Därutöver ger omvandlingen av tätortsnära fritidshusområden bättre

förutsättningar att i framtiden utöka kollektivtrafiken. Kommunen har under lång tid arbetat med prioriterade stråk för att stärka möjligheten att skapa en ännu mer attraktiv kollektivtrafik. Ju fler som åker kollektivt desto bättre förutsättningar att uppnå kommunens uppställda klimatmål. Idag är bilpendling en stor källa till kommunens klimatpåverkan och ska detta vändas måste fler välja andra resesätt än idag. Genom att prioritera byggande i tydliga stråk och arbeta för att höja kvaliteten och driftsäkerheten med kollektivtrafiken, menar kommunen att andelen resenärer kan öka i framtiden.

Vägar

Trosa tätorts huvudsakliga expansion har tidigare framförallt skett i östlig och nordlig riktning. Den nu föreslagna översiktsplanen redovisar dock Infart västra Trosa, vilket öppnar upp för ny bebyggelse på den västra sidan av tätorten. Konsekvenserna av föreslagen väg redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kapaciteten på befintligt huvudvägnät bedöms vara tillräcklig för utbyggnad enligt planförslaget. Förstärkningsåtgärder kan dock komma att bli nödvändiga på Stensundsvägen för att möta exploateringen vid Åda Golf och Åda fritidshusområde. Trosa kommun för en dialog med Trafikverket som är väghållare om ett ev framtida övertagande av vägen. Detta förutsätter dock en upprustning från dagens standard. Vissa tänkbara boendeområden är i sig själva så pass stora att de kan komma att påverka det övergripande vägnätet. Detta gäller främst Solberga, Västra Krymla, Hökeberga och Hagaberg. För Solberga kräver föreslagen exploatering att väg 218 förändras med exempelvis tillskapande av nya cirkulationsplatser, med säker förbindelse för gång- och cykeltrafik samt genom att gamla tillfarter ersätts med nya. Konsekvenserna av att väg 218 ges ny gestaltning bedöms som enbart positiva. Säkerhet, trivsel, utseende men även framkomlighet gynnas av föreslagna åtgärder. Detta kommer i ett första steg att tillsammans med Trafikverket studeras i en åtgärdsvalsstudie för att därefter kunna gå vidare med konkreta åtgärder.

Vid en fullständig utbyggnad av Väsbyområdet i Vagnhärad kommer en ny anslutning till Vagnhärad och resecentrat att behövas. Förbindelsen mot Stationsvägen över järnvägen kommer att minska trafiken via Ödesby och Åby. Dock behövs sannolikt en planskild korsning med järnvägen. En utbyggnad av Albyområdet förutsätter att trafikfrågan studeras, särskilt med avseende på kapaciteten på Centrumvägen. En stor del av trafiknätet för nyexploateringar finansieras av respektive exploatör. Utbyggnader av trafiknätet leder dock till ökade driftskostnader för kommunen. Vissa trafikaneläggningar är svåra att finansiera med exploateringsmedel och måste finansieras på annat sätt, t ex genom skattemedel och statliga bidrag.

Omvandlingen av fritidshusområdena till ökad andel helårsboende kan på sikt medföra anspråk på bättre vägar med kortare avstånd till centrum. En ökad andel helårsboende i fritidshusområdena medför också att behovet av gång- och cykelvägar till och inom dessa områden ökar.

Vatten och avlopp

Ökat uttag av dricksvatten måste ske och en utökning av befintliga täkter är utredd och delvis genomförd. Vattenförsörjningen kan lösas den aktuella planperioden, men om fullständig utbyggnad sker i enlighet med planförslaget kan kapaciteten behöva utökas ytterligare. Vattenförsörjningen behöver ses över på lång sikt för att svara upp mot en ökande befolkning. Trosas avloppsreningsverk har byggts om för att få ökad kapacitet, men verket kommer inte att klara av den tillväxt som översiktsplanen medger. Översiktsplanen redovisar en plats för etablering av ett nytt reningsverk strax norr om tätorten vid Trosa våtmark. Därutöver kommer en överföringsledning att byggas mellan Trosa och Vagnhärad vilket gör det möjligt att leda spillvatten till Vagnhärad vid behov. Utbyggnaden av VA-nätet i de nya exploateringsområdena finansieras normalt av exploatören, men leder till ökade driftskostnader för kommunen.

Offentlig service

Skola

Kapaciteten på befintliga skolor bedöms inte vara tillräcklig vid full utbyggnad i enlighet med översiktsplanen. En

utbyggnad av framförallt Skärlagsskolan i Trosa kommer sannolikt bli aktuell under planperioden men även Vitalisskolan kan komma att behöva byggas ut i takt med att västra Trosa växer. En utbyggnad och befolkningstillväxt i enlighet med översiktsplanens ambitioner kräver på längre sikt sannolikt en ny skola i Vagnhärad.

I Västerljung finns en låg- och mellanstadieskola i behov av ett växande elevantal. Kapaciteten på befintlig skola bedöms vara tillräcklig för en måttfull och "lugn" utbyggnad av tätorten. En utbyggnad av Västerljungs samhälle väntas vara positiv för skolans fortlevnad.

Förskola

Kapaciteten hos befintliga förskolor bedöms inte vara tillräcklig vid full utbyggnad i enlighet med översiktsplanen. I takt med den förväntade befolkningsökningen krävs ett ökat antal nya förskolor. På kort sikt gäller detta primärt Trosa tätort men på sikt kommer sannolikt nya förskolelokaler behövas även i Vagnhärad samt ev i Västerljung. För detta finns en god beredskap. I många fall hanteras behov av förskolor i samband med planläggning för nya bostadsområden.

Äldreomsorg

Generellt eftersträvas goda möjligheter för äldre att bo kvar i hemmet. I takt med en åldrande befolkning kommer dock behovet av utbyggd äldreomsorg att öka. Avsikten är i första hand att komplettera befintliga anläggningar vid Trosagården och Häradsgården i Vagnhärad. Här finns en planmässig beredskap för att möjliggöra viss utbyggnad.

Riksintressen som berörs

De föreslagna exploateringsprojekt som berör någon form av riksintresseområde beskrivs och analyseras i miljökonsekvensbeskrivningen.

DEL 2: MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Miljökonsekvensbeskrivningen är upplagd efter Miljöbalken kap. 6 § 12 rubriker och stycken följer paragrafens punkter. Liksom översiktsplanens övriga delar är miljökonsekvensbeskrivningen redovisad på en översiktlig nivå. I nästa skede, när detaljplaner eller liknande är aktuella, görs mer detaljerade konsekvensbeskrivningar utifrån bl a kommunens mall för behovsbedömningar. Därför kommer de mer detaljerade redovisningarna att göras i nästa planeringskede. Geografiskt är miljökonsekvensbeskrivningen avgränsad till Trosa kommun, men med utblickar mot Östersjön. Tidshorisonten är kommande tioårsperiod.

Inledning

Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande Översiktsplan 2015 – syfte och innehåll

Syftet med Miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. MKB ska fokusera på projekt och förslag som kan antas innebära betydande miljöpåverkan. Trosa kommun vill genom sin planering skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling. Genom tydlighet i planeringen undviks risken för ogrundade beslut som kan bli följden när tydliga riktlinjer saknas. Under planarbetets gång kan uppgifter uppkomma eller förutsättningar ändras, så att MKB efter hand måste revideras eller utökas på något sätt. De aspekter som i detta läge kan antas vara betydande listas dock här nedan under rubriken Betydande miljöpåverkan.

Kommunens översiktsplan håller en generell och översiktlig nivå. Eftersom planen är generell är också MKB det, d v s konsekvenser diskuteras övergripande och generellt. Detaljerade studier för exempelvis enskilda exploateringsområden eller infrastrukturprojekt görs istället i samband med detaljplanering och liknande, då förutsättningarna och förslagen är tydligare formulerade. Denna MKB:s roll är istället att diskutera och lyfta konsekvenser och effekter på samhället i stort och i synnerhet aggregerade effekter.

Huvudsakligen koncentreras MKB till konsekvenser som kopplas till översiktsplanens förslag. Hänsyn ska dock tas till även andra förändringar, då det är de sammantagna effekterna som ska styra utvecklingen. Påverkan på miljön kan ju uppstå av åtgärder och händelser kopplade till både kommunala och andra verksamheter.

Utmaningar idag och imorgon

Inför framtiden är det av största vikt att vi planerar vårt samhälle med hållbar utveckling som övergripande målsättning. Kommande generationer ska inte drabbas av de miljöproblem vi hittills skapat, utan morgondagens samhälle ska istället fungera utan att ta i anspråk mer eller fler resurser än vad vår jord klarar av. I takt med att forskning tillkommer, lyfts nya frågeställningar i planeringen. En förändring i den nu föreslagna översiktsplanen jämfört med den gällande från 2010, är ett ökat fokus på vattenrelaterade frågor samt på framtida behov av klimatanpassning.

Bland miljöproblem som lyfts är utsläppen av växthusgaser och åtföljande klimatpåverkan den viktigaste frågan i vår tid. Detta ska också ligga till grund för beslut inom alla områden som kan antas påverka utsläppsmängderna. En stor del av de koldioxidutsläpp som sker idag kan härledas till biltrafik. I planeringen behöver vi därför minska behoven av att köra bil till och från bostaden, både i tillkommande områden, men även för de boendeyråden som redan idag finns i kommunen – vilket förstås utgör den absolut största massan. Att göra det enkelt och attraktivt att cykla, gå eller åka kollektivt är därför prioriterat.

Glesa strukturer är i allmänhet ett problem då det leder till ökade behov av transporter. I Trosa kommun medges en mindre andel nybyggnation på landet samtidigt som tätortsnära fritidshusområden permanentas i stadig takt, vilket ger fler boende utanför tätortskärnorna. Detta kan leda till ökade biltransporter, men kan också i ett längre perspektiv leda till ett bättre underlag för kollektivtrafik,

bilpooler och liknande. Ökad täthet förbättrar också trygghetskänslan, vilket i förlängningen har betydelse för människors val att gå och cykla istället för att alltid välja bilen. Samtidigt kan krav ställas på exempelvis förbättrade avloppssystem för befintliga fritidshus då fler flyttar till dessa permanent, vilket är en relevant fråga kopplad till ökande problem med övergödning. Kommunen vill möjliggöra boende på landsbygden. Det leder till ett mer diversifierat utbud av bostäder och till att en levande landsbygd året runt underlättas.

För alla nya områden ska frågor som dessa tidigt ställas och eventuell miljöpåverkan kartläggas för att motåtgärder ska kunna identifieras och genomföras. Med tanke på att flera fritidshusområden är perifert belägna, är utveckling i de tätortsnära områdena av högre prioritet för kommunen. Permanentning i perifera delar av kommunen leder till ökad miljöbelastning i form av ökade transporter och längre avstånd till offentlig och kommersiell service, resecentrum, arbetsplatser mm. I översiktsplanen pekas därför framförallt områden från Åda fritidshusområde mot Åda golf ut som ett fritidshusområde som i framtiden mer kommer ha karaktären av permanentboende.

Kartläggningen av utsläpp och gifter samt deras effekter kan vara oklara idag. Det kan få följder när markanvändningen ändras. I ett kommunalt perspektiv är det framförallt föroreningar i marken som kan anses relevant. Här är dock kunskapsläget bättre och vid alla nya exploateringar studeras frågan och förebyggande åtgärder vidtas vid behov.

Såväl i landet som i Södermanlands län och i Trosa kommun behövs ett bättre skydd av våra skogar. Frågan är dock komplex då ansvaret delas mellan Skogsstyrelsen och markägarna. För den kommunägda skogsmarken finns en grön skogsbruksplan som togs fram under år 2009 av Skogsstyrelsen. I samband med arbetet gjordes en omfattande inventering och kartering av kommunens skogsinnehav. Arbetet med skogsbruksplanen har gjorts i samarbete med bl a kommunekologen och Samhällsbyggnadskontoret.

Eftersom jord- och skogsbruket samt uttag och användning av vattenresurser har förändrats under åren, går det att konstatera att den biologiska mångfalden minskat. I kommunerna kan detta mot-verkas genom insatser kopplade bl a till förbättrad vattenkvalitet, minskad övergödning, god förvaltning av kommunal mark och ett ansvarstagande för naturområden i form av att nyexploatering undviks på jungfrulig mark med höga naturvärden.

Havsmiljöerna, och särskilt då grunda havsvikar, tar skada av utsläpp av gödande och giftiga ämnen från avlopp, ökad båttrafik m m. I Trosa gästhamn finns sedan ett antal år tillbaka en båttvätt som underlättar för båtägare att göra mer miljövänliga val. Genom att tvätta båtbottnen minskar bränsleförbrukningen för motorbåtar, användandet av båtbottnfärger med så låg gifthalt som möjligt underlättas samt möjliggör även i viss mån att målning av botten undviks. Vid gästhamnen finns även resecentrum för tömning av septiktankar och ett samarbete pågår med kustkommunerna att hitta en lämplig lokalisering för en mer perifer sådan i skärgården. Kommunens Miljökontor har under 2014 tillsammans med kommunkologen inventerat befintliga båtklubbar samt inlett en dialog med dessa för att utveckla miljöarbetet.

Eftersom allt fler vill bosätta sig nära kusterna runt om i landet, är det av stor vikt att krav ställs på att avloppslösningar utformas med bästa möjliga teknik och att befintliga lösningar förbättras där det är möjligt. För Trosas del är det mesta av skärgården oexploaterad, vilket i sammanhanget är bra. Vad gäller inre kustzonen ges vissa möjligheter till byggnation förutsatt att det inte strider mot allmänna intressen och att Miljöbalkens krav kan tillgodoses. I den mån det handlar om fler enheter kan detaljplanekrav ställas. Stor restriktion råder alltså för byggnation i den yttre kustzonen i kommunen. Restriktivitet gäller såväl byggnation av hus som bryggor. I den mån bryggplatser kan samlokaliseras ska detta eftersträvas. Nedtagning av träd eller annan markberedning ska undvikas för att minska risken för att strandområden privatiseras.

1. Översiktsplan 2015

Översiktsplanens inleds med en vision om Trosa kommun år 2030. Delar av denna som är relevanta för miljökonsekvenserna listas här:

- » Att kommunens attraktivitet, småskalighet, goda förbindelser och närhet till en varierad natur har bevarats.
- » Att kommunens befolkning har kunnat växa med 2-3 procent per år.
- » Att ett antal nya boendeområden har tillkommit, huvudsakligen i tätorterna eller i dess direkta anslutning. Bebyggelsen har en estetiskt tilltalande utformning och är av hög miljömässig kvalitet med låg energiförbrukning. Där nya bostäder tillkommit utanför tätorterna har det skett med god anpassning till landskapet.
- » Att kollektivtrafiken inom och i anslutning till kommunen förbättrats. Genom utbyggnaden av Ostlänken har nya möjligheter öppnats för arbets- och studiependling på ett hållbart sätt.
- » Att kommunens strävan efter hållbarhet i planeringen har resulterat i att nybyggda och befintliga områden inte har ökat miljöbelastningen, att människor mår bra i sina boendemiljöer och att det går att integrera verksamheter bland bostäder.
- » Att tillgången på naturliga rekreationsytor både inom och utanför tätorterna samt på rik och varierad natur i anslutning till kommunens boendeområden är fortsatt god år 2030.
- » Att förutsättningarna för rena och friska stadsfjärdar och skärgård förbättrats, liksom tillgängligheten till Trosas å- och havsstränder.

Dessa punkter ligger till grund för de förslag som ingår i översiktsplanen. Flera av punkterna är intimt kopplade till bevarande och stärkande av natur- och miljövärden i kommunen. Miljökonsekvensbeskrivningen prioriterar därför frågor som kan relateras till dessa och som kan medföra betydande miljöpåverkan.

Översiktsplanens syfte

Översiktsplanen har till syfte att fungera som ett instrument i kommunens strävan mot socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling. Planen med tillhörande miljöbedömning ska fungera som ett beslutunderlag för politiken likväl som ett dokument där allmänheten, företag, myndigheter, andra kommuner e t c kan ta del av kommunens övergripande visioner och framtidsplaner. Planen tillsammans med miljökonsekvensbeskrivningen ger därmed en överblick över vägval och de miljökonsekvenser dessa kan leda till.

Översiktsplanens koppling till andra planer och program Översiktsplanen fungerar som en övergripande strategisk visionsplan. Eftersom den inte är bindande, är det inte säkert att alla förslag i den blir av eller blir exakt som planen anger. Däremot ska det finnas goda motiv för att göra avsteg från översiktsplanens förslag och rekommendationer. Jämt översiktsplanen finns dock ett flertal dokument som är styrande för verksamheter inom kommunen, vilka tillämpas kontinuerligt och följs upp efter hand. Översiktsplanens roll som vägledande kompletteras av dokument såsom VA-policy, Energi- och klimatplan, Avfallsplaner, Kollektivtrafikplaner m fl.

Ett viktigt verktyg i samhällsplaneringen är den behovsbedömning för MKB som görs i samband med alla detaljplaner som tas fram. Dessa bedömningar görs efter kommunens egen checklista och beaktar faktorer i Miljöbalkens kap. 6, § 12. Genom detta görs en systematisk kontroll av förväntad miljöpåverkan vilket sedan sammanvägs i enlighet med MKB-förordningen bilaga 2 och 4. Detta ställningstagande samråds därefter med Länsstyrelsen, innan själva planarbetet sätts igång. Möjligheterna att fånga upp relevanta miljöfrågor tidigt i planeringsprocesserna är därför goda.

2. Alternativ

Om översiktsplanen inte genomförs

MKB:n ska innehålla en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om översiktsplanen inte genomförs. Detta för att möjliggöra en jämförelse av

miljökonsekvenser om planförslagets olika delar inte blir av.

I stora drag innebär detta att bostadsutvecklingen i kommunen kraftigt begränsas, med minskad tillväxt som följd. Detta kan leda till att möjligheten att erbjuda ett brett spektrum av bostäder i olika former och på olika platser begränsas. Det blir då svårare för människor med begränsade tillgångar att kunna bo var och hur de vill. Då erfarenheten visar att exploateringsprojekt inte sällan faller bort, minskas eller fördröjs, medger översiktsplanen ett betydande, teoretiskt, tillskott av nya bostäder i syfte att i praktiken uppnå en väl anpassad och långsiktigt hållbar befolkningstillväxt.

Generellt finns risker i att inte ha en framsynt och aktuellt förankrad samhällsplanering i en kommun som Trosa. Då efterfrågan på att flytta till kommunen är stor, är det nödvändigt att vara tydlig med var och hur exploatering bör ske för att undvika icke genomtänkta byggnationer och förändringar med avseende på lokalisering, påverkan på transporter, landskapsbild, naturvärden m m.

Om inte kommunens ambitioner för Västerljung genomförs finns en risk för att offentlig service såsom kollektivtrafik, skola och barnomsorg inte längre kan upprätthållas.

Beträffande Trosa tätort antas konsekvenserna om översiktsplanen inte genomförs primärt leda till ökade trafikproblem om föreslagen infart till Västra Trosa inte kan byggas ut. Samtidigt bibehålls då dagens större, mer sammanhängande natur- och rekreationsyta i tätortens norra del. På längre sikt riskerar dock en utebliven infart att ortens utveckling västerut inte blir av. En fara finns i att boende i västra delarna av Trosa tätort och väster om den väljer att inte åka till tätorten för att uträtta ärenden e t c, vilket riskerar att skapa en samhällsekonomiskt sämre utveckling än om vägen byggs. Dessutom finns en betydande risk för att riksintresset för centrala Trosa påtagligt skadas om trafik inte kan ledas utanför tätorten. Huvuddelen av kommunens tillkommande bostäder planeras i Vagnhärad. Detta eftersom marktillgången är

något mer begränsad i Trosa, samtidigt som Vagnhärad framöver bedöms ha mycket goda förutsättningar att kunna utvecklas och stärkas av ett tillskott av boende och verksamheter. Om detta inte genomförs riskerar orten på kort sikt att stagnera då utbudet av service, kommunikationer e t c till stor del är avhängigt av att ett tillräckligt stort antal människor bor på platsen.

I ett stadsbyggnadsperspektiv riskerar Vagnhärad att gå tillbaka då pendling inte underlättas. Om föreslagna exploateringsområden inte byggs minskar förutsättningarna för en utveckling av Vagnhärad väsentligt, eftersom det då inte möjliggörs någon komplettering till dagens centrum och befolkningsunderlaget inte ökar som planerat. Dock innebär det att jordbruksmark och intilliggande naturområden inom det tänkta exploateringsområdet förblir oexploaterade.

Dagens bullerstörningar från järnvägen kan eventuellt kvarstå på liknande nivåer som idag och på samma platser beroende på i vilken utsträckning befintlig järnväg kommer att användas i framtiden. Trafiksäkerheten och trafikmiljön på väg 218 riskerar att inte förbättras inom den närmaste framtiden. Dagens landskapsbild med väg 218 och de "döda" ytor som finns på dess västra sida kvarstår som en tydlig praktisk och bildlig gräns för östra Vagnhärad.

För Trosa kommun har Ostlänkens utbyggnad med nytt resecentrum i Vagnhärad stor betydelse för hela kommunen. Goda spårbundna kommunikationer är en viktig förutsättning för att öka det kollektiva resandet i kommunen och upptagningsområdet för ett resecentrum vid Ostlänken omfattar hela Trosa kommun. Om Ostlänken inte byggs ut kan effekterna bli att biltrafiken fortsätter öka med antalet pendlare, samtidigt som förutsättningarna för kollektivt resande minskas då tågtrafiken alltmer utvecklas till ett mindre attraktivt resätt jämfört med bilpendling. Miljömässiga konsekvenser blir att utsläppen av koldioxid för dessa pendlare ökar.

Rimliga alternativ och vägvalsfrågor för Trosa kommun

Rimliga alternativ för att uppnå planförslagets mål ska också tas upp genom ett resonemang kring andra tänkbara utvecklingsinriktningar än de som ingår i översiktsplanens förslag. En översiktsplan med helt annorlunda förslag bedöms inte rimlig. Trosa kommun har en uttalad målsättning att fortsätta växa. En målsättning som bedöms vara sannolik med tanke på Stockholmsregionens tillväxt i övrigt och kommunens del i den större arbetsmarknadsregionen. För att uppnå målsättningen står kommunen inför några vägvalsfrågor, som kan få avgörande betydelse för utvecklingen. Det handlar dels om faktorer som är viktiga för att skapa tillväxt, men också sätt att balansera för att inte äventyra de värden Trosa kommun står för. Utifrån förslaget till översiktsplan måste följande särskilt nämnas: Ostlänkens etablering med resecentrum, utbyggnaden av Solberga, Infart västra Trosa och utbyggnaden av bostäder i detta stråk, utbyggnaden av bostäder vid Åda samt kommunens arbete med att inrätta naturreservat. De förslag som översiktsplanen tar upp bygger på vägval och prioriteringar som görs tidigt, då förslag ställs mot varandra. Däremot kan väsentliga skillnader finnas i hur och när olika förslag kan bli aktuella. Därför koncentreras avsnittet mer till prioriteringar mellan exploateringsförslag och varianter på exploateringsriktningar.

Ostlänken och ett nytt resecentrum

För Vagnhärad del är förändringar kopplade till Ostlänken de mest avgörande. Resecentrums lokalisering och spårens slutliga sträckning är inte fastställda ännu. Utredningsarbetet har återupptagits och sträckan genom Trosa kommun utgör första planeringsetappen och Trafikverkets tidplan är inriktad på att fastställd järnvägsplan ska finnas omkring 2019. Kommunens planering har inriktats på ett resecentrumsläge strax väster om väg 218, nära exploateringsområdet Solberga och Kalkbruksvägens verksamhetsområde. Lokaliseringen av Ostlänken och ett framtida resecentrum har också betydelse för utformning och utbyggnad av Solberga, vilket är det

enskit största utpekade nybyggnadsområdet i förslaget till ny översiktsplan. Vid ett fullt utbyggt Solberga förväntas Vagnhärad få ett tillskott på drygt 1.000 bostäder samt även verksamhetslokaler av olika slag. För tätorten Vagnhärad och kommunen i stort är Solberga en viktig motor för utvecklingen för övriga delar.

Kommunen har idag en hög utpendling med bil, vilket kan riskera att öka i takt med en tilltagande inflyttning. Således har tillgång till attraktiva kollektivtrafiklösningar stor betydelse inför framtiden. När Ostlänken står färdig, kommer Vagnhärad att trafikeras betydligt tätare än i dag med tåg och restiderna blir kortare till regionens arbets- och studieplatser. Arbetsmarknads- och utbildningsregionen kan också utökas avsevärt framförallt söderut genom Ostlänken. Detta i kombination med att bilresandet blir dyrare, kommer att resultera i att fler väljer att resa kollektivt. För kommunens del handlar det om att möta den ökade efterfrågan med att skapa en attraktiv bytespunkt vid ett resecentrum i Vagnhärad. Det ska vara enkelt och tryggt att såväl cykla och åka buss som att infartsparkera vid resecentrumen. En utbyggd Ostlänk kommer på flera sätt att vara en motor för utvecklingen av Vagnhärad och resten av kommunen. Det handlar dels om att öppna upp samhället för nya etableringar som idag hindras av den breda utredningskorridoren samt dels att stärka ortens attraktivitet som boendeort.

Utbyggnaden av Ostlänken betyder mycket för resandet till och från kommunen, som redan idag är högt. Sannolikt kommer många även i framtiden att i hög grad pendla till arbetsplatser utanför kommungränsen. För att minimera påverkan på miljön bl a i form av att minska utsläpp av koldioxid är attraktiva tågekommunikationer en viktig faktor. Konsekvenser av att byggandet av Ostlänken inte blir av redogörs för i föregående avsnitt. För information om planeringen av Ostlänken hänvisas till Trafikverket.

Utbyggnad av stråket Augustendal i riktning mot Åda Golf

Området vid Åda Golf har under de senaste åren byggts ut med bostäder. Det finns även färdiga detaljplaner för ytterligare etableringar. Kommunen är positiv till en fortsatt utveckling av Åda området av flera skäl.

Genom utbyggnad i stråket via Åda fritidshusområde skapas ett bättre befolkningsunderlag. Planläggningen och utbyggnaden av Åda backar har också lett till utbyggnad av kommunalt VA, vilket ger höga miljövinster i Åda fritidshusområde. Den norra delen av detta område är under planläggning och ett nästa steg är att påbörja planarbete i den södra delen. Genom att förstärka utmed stråket, kommer Åda Golf att knytas tydligare till Trosa tätort via fritidshusområdet, Augustendal och Bråta torp. Koncentrationen av bebyggelsen utmed detta stråk skapar en tätare struktur som kan möjliggöra utbyggnad av gång- och cykelbanor inom området, underlaget för kollektivtrafik blir bättre och standarden på Stensundsvägen kan på sikt höjas i takt med utbyggnaden. Kommunen har sedan tidigare valt att prioritera en utbyggnad av Åda Golfområdet.

Målsättningen är att genom att koncentrera bebyggelsen undvika ytterligare byggnation i känsliga områden och på så sätt minska intrång i såväl natur- som kulturmiljöer. Det handlar också om att stärka en existerande struktur där ny bebyggelse koncentreras till existerande stråk. Alternativet att inte fortsätta utbyggnaden kan få olika effekter, exempelvis förblir underlaget för litet för kollektivtrafik vilket gör att boende i området även framöver kommer att vara hänvisade till bil för att ta sig till kommunens olika målpunkter.

Infart västra Trosa och utbyggnad av västra Trosa

En viktig faktor för den framtida utbyggnaden av tätorten Trosa är etableringen av Infart västra Trosa. Syftet med tillfartsvägen är såväl att lösa den ansträngda trafiksituationen i centrala Trosa som att ge förutsättningar för utbyggnad av bostäder i tätortens västra delar. Trafiksituationen i Trosa har under lång tid varit besvärlig. Tung trafik är hänvisad till trånga passager över ån via den riksintressanta stadskärnan eller genom Vitalis-/Nyängsområdet, där den största av Trosa tätorts f-6 skolor samt två förskolor är lokaliserade. För att avlasta dessa områden samt för att skapa en långsiktig hållbar trafiklösning, har en alternativ väg, Infart västra Trosa, utretts vilken numer även finns med i den regionala infrastrukturplanen.

Trafikverket har tillsammans med Trosa kommun utrett behovet av en ny väg samt en lämplig korridor att arbeta vidare med under föregående planperiod. Nästa steg i planläggningen är att ta fram en vägplan utifrån det lokaliseringalternativ Trafikverket beslutat om. I det fortsatta planarbetet kommer ytterligare utredningar göras utifrån flera perspektiv, t ex effekter för intillboende vid Västra fän, påverkan på natur- och kulturmiljöintressen inom vägens sträckning samt påverkan på befintliga riksintressen. De områden som vid inventeringar visat sig ha de högsta naturvärdena föreslås ingå i den utökade ytan prioriterad grönstruktur vid Rådmanbackarna för att säkerställa dessa inför framtiden.

En utbyggnad av vägen möjliggör också en fortsatt utbyggnad av Trosa tätort västerut. I tidigare översiktsplan har detta redovisats med en pil västerut på plankartan medan den nu föreslagna översiktsplanen mer tydligt pekar ut lämpliga områden för bostäder. En effekt av att bebygga dessa områden är att grönområden tas i anspråk, att Sörmlandsleden ev måste flyttas något, men också att det ledningsnät som finns inom området kan ses över och omlokaliseras. Genom att möjliggöra en utbyggnad skapas ytterligare underlag för såväl offentlig som kommersiell service. Det skapar möjligheter för nya verksamheter att etablera sig, men det kan också riskera att tätorten glesas ut. Dock följer det västra stråket det stråk för kollektivtrafik som trafikerar Västerljung vilket skulle kunna förstärkas av en ökad befolkning. Behov av förskole- och skolplatser behöver ses över i samband med en utbyggnad. Detta bedöms dock kunna tillgodoseas av översiktsplanens förslag.

Vid en etablering av den nya tillfarten kommer Hunga strövområdes status att behöva utredas. Området är idag flitigt besökt och såväl tillgängligheten som dess naturvärden kan behöva ses över. En utbyggd ny väg kommer att leda till barriäreffekter för människor och djur som rör sig i området. Dessutom kan slitaget öka om fler människor rör sig inom området. Samtidigt måste dock problematiken med att även fortsättningsvis hänvisa tung trafik eller genomfart via de centrala delarna av Trosa, där hela

den inre stadskärnan är ett riksintresse för kulturmiljövärden poängteras. En framtida lösning för att säkerställa Hunga strövområdes natur- och kulturvärden kan vara att inrätta ett kommunalt naturreservat. Det fortsatta arbetet med Infart västra Trosa kommer att tydliggöra dessa motstående intressen och kommunen behöver börja utreda ett framtida kommunalt naturreservat i de södra delarna av strövområdet. Det är också viktigt att säkerställa att vägen i sig inte utgör en barriär för vilt som rör sig i området.

Kommunala naturreservat

För en tillväxtinriktad kommun som Trosa är hållbar tillväxt ett nyckelbegrepp. Kommunen har i tidigare översiktsplaner lagt ut områden med prioriterad grönstruktur. Dessa områden har över tiden utökats och under de senaste åren har arbetet med kommunala naturreservat fått ökat fokus. Under hösten 2009 fattades t ex beslut om att inrätta ett kommunalt naturreservat för Tomtaklinskogen och i takt med att fler områden byggs ut kommer frågan att bli aktuell på flera håll. Att arbeta med skyddsåtgärder för naturområden är av betydelse av flera skäl. Givetvis handlar det om att skydda särskilt värdefulla områden, men det handlar också om att balansera det höga exploateringsstryck som kommunen har. I den övergripande målsättningen med hållbar tillväxt gäller det att inte bygga bort de kvaliteter som förknippas med Trosa kommun och som faktiskt är de framgångsfaktorer som utgör lockelsen för såväl nya företag som nya invånare.

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument med hög prioritet i Trosa kommun. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att översiktsplanen är rådgivande till skillnad från detaljplaner som är juridiskt bindande. Även om kommunen på senare år lagt in nya områden med prioriterad grönstruktur i översiktsplanen, kan arbetet med kommunala reservat behöva fortsätta. Risken finns annars att områden med grönstruktur får annan prioritet och ses som tänkbara områden för andra ändamål i framtida revideringar av planen. Resultatet kan då bli att grönområdena exploateras på sikt i takt med att inflyttningen ökar och efterfrågan på mark blir större.

3. Miljöförhållanden idag – nulägesbeskrivning

Trosa kommun ligger i östra delen av Södermanlands län och gränsar i norr till Stockholms län. I dagsläget bor ca 11.800 personer i kommunen. Naturen är varierad och erbjuder såväl kuperad skog som vidsträckta och öppna marker sedan lång tid tillbaka präglade av lantbruk. Flera av länets rikaste fornlämningsområden finns i Trosa kommun. I kommunen ingår också hav och öar, huvudsakligen med karaktär av innerskärgård.

Cirka 26 % av mark- och vattenområdena i kommunen omfattas av någon form av skydd med stöd av lagen. Det finns flera naturreservat och Natura 2000-områden, varav ett flertal ligger i skärgården, samt fågel- och salskyddsområden, biotopskyddsområden, nyckelbiotoper och naturvårdsavtal. Dessutom finns det ett drygt hundratal rödlistade arter observerade i kommunen. För de skyddade områdena gäller särskilda bestämmelser.

Den varierade och rika naturen skapar goda rekreationsmöjligheter och det är aldrig långt till vacker och tillgänglig natur i kommunens olika delar. Under 2013 togs en lokal naturguide fram - Naturpärlor i Trosa kommun. Naturguiden, som beskriver samtliga naturreservat och Natura 2000-områden inom kommunen samt ytterligare besöksvärda naturområden, skickades ut till samtliga hushåll.

Generellt gäller att områden föreslagna för exploatering är lokaliserade och avgränsade med hänsyn tagen till värdefulla natur-, rekreations-, eller andra värden.

Vagnhärad med närområden

För Vagnhärad del ingår merparten av både befintlig bebyggelse och föreslagna exploateringsområden i riksintresse för kulturmiljö; Trosaåns dalgång. Detta utgör ett av länets fornlämningstätaste odlingslandskap med tät förekommande fornlämningar kring dalgången. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950) och därmed undantagna från bebyggelseförslag. Riksintresseområdet har reviderats under senaste planperioden och fått en något ändrad avgränsning.

Centralt i orten ligger Natura 2000-området Länestaheden, ett botaniskt, geologiskt och kulturhistoriskt mycket intressant hällmarksområde. Länestaheden är också ett omtyckt utflyktsmål. Översiktsplanen pekar ut Länestaheden som en del av ett större sammanhängande område av prioriterad, tätortsnära grönstruktur. Natura 2000-området omfattas av ett kommunalt naturreservat vilket stärker områdets skydd i förhållande till en ökande befolkning i nära anslutning. I kommande detaljplane-processer måste en nära dialog föras med bland annat Länsstyrelsen för att säkerställa att områdets värden inte äventyras utan snarare förstärks och tillgängliggörs.

Nordost om samhället finns Tullgarns riksintesseområde för naturvård och friluftsliv. Området representerar en stor mångfald av naturtyper med rik flora och fauna. Riksintesset är lättillgängligt och försett med strövstigar och andra anordningar för friluftsliv. För övrigt genomströmmas Vagnhärad av Trosaån. Stränderna längs Trosaån omfattas till stor del av strandskydd. Se ytterligare beskrivningar av orten i avsnitten Vagnhärad samt Natur och friluftsliv respektive Riksintressen.

I och kring Trosa tätort

Riksintesset Trosaåns dalgång sträcker sig hela vägen till nästa riksintesse: Trosa stad. Detta uttrycker ett skydd för 1600-talets tidiga stadsanläggning, med strandbundna långgator på åns båda sidor. Träbebyggelsen och stadsstrukturen återger väl dåtidens kombination av handel, fiske och det sena 1800-talets badortsliv. Riksintesseområdet har reviderats under planperioden och anpassats till befintlig bebyggelse. Därutöver har även en del av hamnområdet inkluderats i riksintesset.

Nära tätorten finns bl a naturreservatet och Natura 2000-området Tomtaklinskogen. Området innefattar såväl sura och artfattiga berg som artrika moränmarker och områden med hävdgynnade arter. Skogsområdet utgör en av Sörmlands värdefullaste naturskogar på kommunal mark. Samlade bedömningar kopplade till föreslagna

exploateringar vid Bråta torp och Skjuvkärr visar att skogens värden inte riskerar att skadas.

Se ytterligare beskrivningar i avsnitten Trosa samt Natur och friluftsliv respektive Riksintressen.

Övriga kommunen

Hunga strövområde är ett värdefullt närströvområde som sträcker sig från Trosa tätort till Häradsvallen i Vagnhärad. Området är delvis kuperat och inbjuder till promenader och andra aktiviteter i främst de norra och sydliga delarna närmast tätorterna. I väster består området av ett småbrutet jordbrukslandskap med inslag av bebyggelse i huvudsak traditionellt placerad i skiljelinjen mellan skog och öppen mark. I öster och nordost dominerar skogen men även här finns viss bebyggelse. Delar av strövområdet ingår i prioriterad grönstruktur i anslutning till Trosa tätort. Detta kommer att påverkas betydligt av den planerade Infart västra Trosa. Denna är dock föreslagen i de delar som anses minst värdefulla ur naturvårdssynpunkt och minst utnyttjade för rekreation.

4. Påverkan på naturområden som avses i 7 kap MB m.m.

Relevanta och befintliga miljöproblem som har samband med områden som avses i 7 kap. MB m.m. listas nedan.

Naturresevat

Trosa kommun har under 2009 inrättat det första naturresevatet i egen regi – Tomtaklinskogen. Denna utgörs av bland annat kalkbarrskog som långa perioder fungerat utan aktivt skogsbruk. Skogen har därmed kunnat utveckla höga naturvärden. Omkullfallna träd och högstubbar utgör viktiga förutsättningar för den rika skogsmiljön. Inrättandet av naturresevat stärker områdets skydd och skapar förutsättningar för ett långsiktigt bevarande. Delar av Tomtaklinskogen är även Natura 2000-område. Länstaheden i Vagnhärad är ett annat Natura 2000-område som ombildats till ett kommunalt naturresevat. Områdets naturvetenskapliga värden består bland annat i ovanligt fina kalkmarkshällar med rik och skyddsvärd flora, men det utgör också

ett viktigt närströvområde och är ett av de rikaste fornlämningsområdena i Sörmland. Bildandet av naturresevat bidrar till att skydda dessa kvaliteter samt att synliggöra och tydliggöra detta attraktiva område centralt i Vagnhärad.

I takt med att planeringen fortskrider med Infart västra Trosa kommer arbetet initieras för att inrätta ett naturresevat i Hunga strövområdes södra del. I samband med Trafikverkets utredningsarbete och tillhörande inventeringar har inga särskilt höga naturvärden identifierats i området dock har den södra delen höga rekreativvärden. Dessutom är tillgängligheten god, något som ytterligare kan förstärkas vid utbyggnaden av vägen. Kommunens ambition är att utreda ett kommunalt resevat och inom ramen för detta tillgängliggöra naturområdet för personer som normalt kan ha svårt att ta sig ut i skog och mark.

Vattenskyddsområde

Vattenverken och vattentäkterna omges av skyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter för att skydda grundvattnet från olika slag av föroreningar, vilket ställer krav på boende och verksamhetsutövare inom dessa områden. I takt med exploateringar och att antalet Trosabor blir fler ökar trycket på vattenförsörjningen i kommunen. Skyddsområdena fastställdes under 1970-talet. Under senare tid har lagar och regelverk som berör inrättande av skyddsområden förändrats. Trosa kommun har under senare år arbetat aktivt med att uppdatera och fastställa nya föreskrifter och vattenskyddsområden för Sörtuna vattentäkt. Ett förslag har varit ute på samråd och ett slutligt förslag ska enligt plan antas av Länsstyrelsen under planperioden. Avgränsningen är förändrad jämfört med idag, fler fastigheter berörs och restriktionerna föreslås blir strängare än de som gäller idag. I och med det ökade behovet av dricksvatten, har även ett ökat uttag möjliggjorts efter utredningar av täktens kapacitet. Även vattenskyddsområdet vid Källvreten ska ses över och överföringsledning kommer att göra att de båda täkterna bör kunna fungera som reservvattentäkter åt varandra.

Natura 2000

Tomtaklinskogen

Natura 2000-området i anslutning till Trosas nordöstra delar berörs av nyligen antagna detaljplaner för bostadsbebyggelse vid Bråta torp och Skjuvkärr, då området får ett betydande tillskott av närboende. I samband med båda detaljplanerna har miljökonsekvensbeskrivningar tagits fram.

Längs med Natura 2000-områdets sydöstra gräns samt nära skogens centrala delar finns ett antal byggrätter i området Hagaberg. Risk för intrång av olika slag finns därmed t ex i form av att boende tar mer naturmark än vad som ingår i tomterna i anspråk för upplag av trädgårdsavfall och liknande. Detta motverkas i planbestämmelserna i form av tydlig avgränsning samt buffertzoner. Vid Bråta torp utgörs gränsen mellan bebyggelsen och Natura 2000-området av ett dike och en upptrampad gångstig. De enskilda tomterna ges en tydlig fysisk avgränsning mot gångstigen så att den inte privatiseras och att den mark som är ianspråktagen för bebyggelse inte riskerar att påverka Natura 2000-områdets värden. Själva tomterna ges också en tydlig avgränsning i form av häck eller staket.

Den förtätning av bostadsfastigheter som föreslås, innebär fler boende i närområdet. Fler kommer att nyttja skogen i rekreationssyfte, plocka svamp, rasta hunden och barnen får tillgång till ett område för spontan lek. Kommunen har inrättat ett kommunalt naturresevat, delvis med syfte att stärka möjligheterna till tätortsnära rekreation eftersom detta bedöms som lämpligt även ur naturvårdssynpunkt. Att fler rör sig i området bedöms därmed inte som något negativt.

Avrinningen från de båda exploateringsområdena leder inte in i Tomtaklinskogen, vilket innebär att hydrologin i Natura 2000-området ej kommer att påverkas av exploateringarna. Tomtaklinskogens status som Natura 2000-område är förknippat med naturtyperna Västlig tallga och Lövsumpskog. Föreslagna exploateringar bedöms inte att leda till någon direkt påverkan av skogen. Inga träd kommer att avverkas. Detta innebär att exponering av sol- och vindförhållanden förblir de samma.

Detaljplanernas genomförande bedöms sammantaget inte påverka Tomtaklinskogens naturvärden negativt. Utformningen av nya områden sker i samråd med Länsstyrelsens naturvårdsenhet under detaljplaneprocessen. All ny användning av mark kan leda till ändrade förhållanden för såväl djur som växtlighet men planförslaget kommer inte att leda till en sådan förändring att förutsättningarna för naturtyperna rubbas.

Länestaheden

I samband med planering för Ostlänken och ett stort utbyggnadsområde för bostäder vid Solberga har området för "Nya verksamhet- och handelsområden" i Vagnhärad utformats så att en större mängd bebyggelse planeras nära Natura 2000-området Länestaheden än i dagsläget. Det skulle kunna innebära att risk finns för markslitage då fler människor kan antas röra sig i området. Detta är också en av hotbilderna som nämns i bevarandeplanen, då stora delar av naturtypen är "känslig för allt för intensivt markslitage" på grund av tunt jordtäckte. I dagsläget används området frekvent av strövande människor. Besökare rör sig på redan upp-trampade stigar, vilket bedöms kunna fortsätta även med en viss ökning av antalet närboende. I enlighet med tidigare översiktsplan planeras Natura 2000-området, tillsammans med ett större sammanhängande område, ombildas till kommunalt naturreservat. Trycket på Natura 2000-området bedöms då minska. I förvaltningen av området ska risken för slitage beaktas och vid behov motverkas i form av markerade och anlagda stigar eller liknande åtgärder för att kanalisera besökare i området.

Bland hotbilderna för Länestaheden nämns gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar. Den lokala biltrafiken, med påföljande ökning av nedfall och utsläpp, bedöms dock inte öka i sådan omfattning att planförslaget kan medföra betydande risker för detta. På det stora hela kommer bilåkandet att minska till förmån för tåget, vilket i sammanhanget är gynnsamt. syfte att stärka skyddet har Länestaheden ombildats till kommunalt naturreservat.

Borgmästarholmen

Öster om den nya exploateringen på norra Öbolandet finns Natura 2000-området Borgmästarholmen. Syftet med detta är att bevara en naturlövsskog, där stor biotopvariation och höga naturvärden knutna till både markfloran och trädsiktet bidrar till områdets värden.

Natura 2000-området kan påverkas av exploatering i områdets närhet. I detaljplanen för Norra Öbolandet finns dock närmaste tomt för bostad ca 125 m från Borgmästarholmens gräns. Därmed anses buffertzonen till bebyggelse tillräcklig. Detaljplanen medger för övrigt en förtätning av bostadsfastigheter vilket innebär fler boende i närområdet samt att människor i högre grad än idag kommer att röra sig på ön året runt.

I Länsstyrelsens beskrivning av området framgår att bevarandestatusen är gynnsam för samtliga tre naturtyper; Boreonemoral ädellövskog, Näringsrik ek eller ekavenboksskog och Lövsumpskog samt att hotbilder endast nämns i form av avverkning, körskador på marken etc. Eventuellt slitage av promenerande människor, hundar som rastas, lekande barn eller liknande nämns inte som hotbilder. Områdets hydrologi bedöms inte ändras av exploateringen. Ett genomförande av förslaget bedöms därmed inte påverka Borgmästarholmens naturvärden negativt.

I den södra delen av området i anslutning till Natura 2000-området planeras för ett tätortsnära havsbad på den plats som tidigare använts som badplats. I det fortsatta utredningsarbetet kommer fokus riktas på eventuella effekter på Borgmästarholmens naturvärden. Några nya ytor jämfört med det tidigare badet bedöms dock inte tas i anspråk i någon större utsträckning.

Strandskydd

Trosa skärgård är en av kommunens viktigaste tillgångar. Här finns höga natur- och kulturvärden och området är mycket betydelsefullt för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet. Ny bebyggelse prövas av det skälet restriktivt i den så kallade yttre kustzonen som finns utpekad i översiktsplanen. Detta är till gagn för möjligheterna att

bibehålla naturvärden och allmänhetens tillgänglighet kopplade till kommunens stränder. Därtill kommer att större delen av kustområdet har utökat strandskydd om 300 m jämfört med normalt 100 m. Detta tillsammans med kommunens riktlinjer om yttre och inre kustzon säkerställer ett omhändertagande om kommunens strandområden.

I den nya lagstiftningen gällande strandskydd får kommunerna möjlighet att peka ut så kallade landsbygdsutvecklingsområden. Om dessa områden pekas ut i översiktsplanen och särskilda skäl finns, kan i vissa fall lättnader i strandskyddet ges. Trosa kommun gör bedömningen att det inte finns några sådana områden inom kommunens gränser.

Vissa exploateringsområden som finns utpekade i översiktsplanen förutsätter i delar eller i sin helhet att strandskyddet förändras (upphävs alternativt införs). Detta handlar uteslutande om bebyggelse i Trosa tätort och berör bl a följande områden: Sjölundavägen, Edanö backe, Svartviks äng och Världens ände. Att upphäva strandskyddet i dessa områden är i enlighet med gällande Kust- och strandplan samt även i överensstämmelse med Länsstyrelsens riktlinjer, där tätortens utveckling är prioriterad och måste tillåtas på ett balanserat och hållbart sätt. Genom en kvalitativ utformning av bostadsprojekten kan allmänhetens tillgänglighet öka, närheten till vattnet förstärkas och ytterligare kvaliteter för tätorten skapas. De skäl som senare kommer att anges vad gäller strandskyddet kommer att fördjupas och redovisas i kommande detaljplaner.

5. Miljömål

Kommunerna är en av de viktigaste aktörerna för att miljömålen ska uppnås och här har den fysiska planeringen stor betydelse. Relevanta miljömål beaktas och kommunens åtgärder för att uppnå dem, kopplade till översiktsplanering, redogörs för nedan, där varje miljömål inleds med den nationella formuleringen.

Begränsad klimatpåverkan

Det nationella målet är att halten av växthusgaser i atmosfären ska stabiliseras i enlighet med FN:s konvention för klimatförändringar, till en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Utsläppen av växthusgaser och användningen av fossila bränslen behöver minskas för att målet ska kunna uppnås. För detta är transporterna en av de viktigaste aspekterna där skillnad kan uppnås, men som motverkas av att transporterna på våra vägar ökar. Trosa kommun kan begränsa klimatpåverkan genom att underlätta för resande och transporter med tåg, där Ostlänken kommer att ha mycket stor betydelse för tågtrafikens attraktivitet och konkurrenskraft. Kommunen stärker förutsättningarna för detta genom planering av ett nytt resecentrum samt ett stort antal nya bostäder och utveckling av närliggande verksamhetsområden i anslutning till sannolikt resecentrumsplåge. Dessutom kommer kommunen att förstärka kollektivtrafiken med fortsatta satsningar på snabbusslinjer, fler tågavgångar och enhetligt biljettsystem i syfte att underlätta för kommuninvånarna att resa kollektivt.

Översiktsplanen medger förtätning av befintliga tätorter samt permanentning av fritidshusområden nära dessa. Bebyggelse i perifera lägen har relativt sett större inverkan på klimatet, men då den står för en begränsad andel av tillkommande ny bebyggelse bedöms det i sammanhanget inte betydligt försämra förutsättningarna för att minska utsläppen av koldioxid. Samtidigt ställer översiktsplanen krav på att möjligheter till transporter med kollektivtrafik, cykel eller till fots beaktas i planeringen. Med energieffektivisering avses metoder som leder till bättre hushållning med energiresurser, exempelvis genom olika åtgärder för att sänka behovet av energi för uppvärmning av byggnader och minska elförbrukningen. Genom energieffektivisering kan både naturresurser,

kapital och miljö sparas. I syfte att stärka detta, arbetar Trosa med kommunal energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, företag och organisationer.

I takt med stigande energipriser och därmed ökade kostnader har hushållens och fastighetsägarnas intresse för att minska sin energianvändning ökat. Många hushåll har konverterat från tidigare olje-, ved- och eluppvärmning till bergvärme. Andra har kompletterat sin befintliga uppvärmning med luft/luftvärmepumpar. Detta har bidragit till energieffektivisering av hushållens uppvärmning, men resulterar i en något ökad användning av el i kommunen. Då el fortfarande importeras till den nordiska elmarknaden för att klara effekttoppar vid sträng kyla, kommer detta att medverka till en ökad andel växthusgaser från fossila bränslen. För att säkerställa en långsiktigt hållbar lösning av Sveriges energibalans, behöver fler bostäder värmas med förnyelsebara energislag från bioenergi och solenergi. Trosa kommun ser därför positivt på en förtätning av fjärrvärmenäten i Trosa och Vagnhärad då de levererar värme till hushållen från förnybara bränslen. Kommunen arbetar systematiskt med energianvändningen i de egna fastigheterna.

Vad gäller vindkraft finns ett riksintresseområde utlagt för havsbaserad, storskalig vindkraft. I dagsläget finns endast ett vindkraftverk i kommunen, men kommunen ser ett ökat intresse för etablering av vindkraft.

Kommunen är generellt positivt till etableringar av vindkraftverk och annan produktion av förnybar energi som inte stör landskapsbild eller andra intressen betydligt. För att uppmuntra exempelvis konvertering till solenergi är bygglovtaxan satt till noll kr för sådana åtgärder. Därutöver genomförs ett flertal åtgärder som föreslås i kommunens Energi- och klimatplan i syfte att minska kommunens energianvändning.

Frisk luft

Det nationella målet säger att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. De skadliga inverkningarna på vår hälsa är stora av utsläpp av skadliga ämnen samt höga halter av partiklar i luften.

Höga halter av partiklar och höga halter av kväveföreningar i luften har också påverkan på forn-lämningar och kulturminnen av olika slag. Detta är nära kopplat till trafikens avgasutsläpp samt slitage på vägbeläggningar och även för detta mål är alltså minskad vägtrafik mycket viktigt, vilket behandlas i ovanstående mål. Även uppvärmningen är av betydelse då vedeldning bidrar till utsläpp. Trosa kommun uppmuntrar till anslutning till fjärrvärme i samband med nybyggnationer då det är möjligt.

Under 2014 beslutade Trosa kommun att gå med i Östra Sveriges Luftvårdsförbund för gemensam provtagning och analys av luftkvaliteten enligt Miljökvalitetsnormerna för luft.

Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller på kulturföremål och byggnader. Detta är det nationella miljömålet, kopplat till de skador på mark, sjöar och grundvatten som orsakas av svavel- och kväveutsläpp p g a transporter, energianläggningar, industri och jordbruk.

Många av insatserna som är nödvändiga för att komma till rätta med försurningsproblemen är beroende av internationella åtaganden. På kommunnivå, kopplat till fysisk planering, är det framförallt minskad vägtrafik som är relevant. Trosas syn på hur förebyggande arbetet redovisas under miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

Den kommunala vattenvården syftar i stort till en god hushållning med hav, sjöar och vattendrag genom att minska övergödningen och genom kalkning av försurade sjöar. Mycket av vattenvårdsarbetet sker tillsammans med de kommuner som har del i Trosåns avrinningsområde, som bland annat Gnesta, Strängnäs och Södertälje kommuner. I Trosa kommun är dock mark och vatten mindre försurningskänsligt. Detta beror på att markerna är naturligt kalkrika och kan neutralisera den sura nederbörden. I kommunen är därför Rensjön den enda sjö som

har kalkats genom åren och den har nu uppnått så god status att kalkningen upphört.

Giftfri miljö

Den nationella formuleringen säger att miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. I ett nationellt perspektiv är kemikalielagstiftningen REACH ett av flera viktiga instrument i att nå detta.

För kommunernas del handlar problematiken snarare om de giftiga och långlivade ämnen som redan finns spridda i miljön omkring oss. På olika ställen i Trosa kommun finns kända förorenade markområden, som finns utmärkta på en karta som kontinuerligt används som underlag för exploateringsförfrågningar och planering. I samband med exempelvis behovsbedömning för MKB kopplat till detaljplanering studeras markföroreningar och vid behov görs erforderliga undersökningar och åtgärder. En av dessa kan vara platsen vid befintligt reningsverk i Trosa.

Arbetet med miljöskydd kopplat till kemikalier innebär framförallt tillsyn enligt miljöbalken. Miljökontoret ser till att miljöbalken och följdlagstiftningen efterlevs inom olika verksamheter, vilket kan ske med stöd av de allmänna hänsynsreglerna för att förbjuda en verksamhet eller förelägga om åtgärder.

Kopplat till samhällsbyggande gäller att inga farliga ämnen tillåts vid byggnation. Detta kontrolleras i samband med byggnation och prövning av detta.

Skyddande ozonskikt

Miljömålet bedöms inte ha någon relevant koppling till översiktsplanens förslag.

Säker strålmiljö

Miljömålet bedöms inte ha någon relevant koppling till översiktsplanens förslag.

Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller på möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Då mark eller vatten tillförs för mycket näringsämnen uppstår övergödning, vilket får konsekvenser för vattenkvalitet och biologisk mångfald. För Trosa kommun är frågan mycket relevant då kommunen är en kustkommun med stor efterfrågan på att bo och bygga nära vatten. En stor del av problemen med övergödning kan kopplas till reningsverk, enskilda avlopp och utsläpp från jordbruket. Kommunen arbetar kontinuerligt för att förbättra avloppshanteringen. Som ett led i detta har en detaljplan för ett nytt reningsverk tagits fram och utredningsarbetet med kommunens långsiktiga avloppshantering fortskrider. Ambitionen är att ett reningsverk utformas så att förutsättningar för återföring av växtnäringsämnen till jordbruk uppnås. Samtidigt kan ett gott skydd för vattenmiljöerna och människors hälsa uppnås på både kort och lång sikt. För ett nytt avloppsreningsverk har särskilda funktionskrav antagits, vilka tar hänsyn till alla perspektiv som bedöms som relevanta för utformningen. Bland annat kommer verket byggas med plats för att i framtiden kunna anlägga röt-kammare för avloppsslam.

Översiktsplanen medger viss bebyggelse som sannolikt inte kan kopplas till det kommunala VA-nätet. Då minireningsverk och liknande kopplat till detta måste inrättas, skapas också möjligheten för att närliggande fastigheter kan anslutas till dem om de idag försörjs med exempelvis bristfälliga enskilda avlopp.

Trosa kommun utreder därutöver en permanent avloppslösning för Tofsö fritidshusområde. Kommunen har förelagts av Länsstyrelsen att senast 2018 bygga ut en kommunal avloppsanläggning i fritidshusområdet enligt Lagen om allmänna vattentjänster. Syftet är att säkerställa avloppshanteringen i området. Exakt lösning för avloppshanteringen är ännu inte avgjord men frågan utreds av kommunen.

För befintliga enskilda avlopp pågår ett omfattande arbete där samtliga ska inventeras och där det är nödvändigt måste åtgärder vidtas för att minska miljöbelastningen.

Levande sjöar och vattendrag

Det nationella målet säger att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Målet kan till stor del knytas till problem med övergödning och försurning, vilket omnämnts tidigare. Vid insatser strävar kommunen efter att åtgärder i möjligaste mån ska få positiva effekter på både övergödning och försurning. I fråga om miljögifter sker åtgärder som nämnts ovan för att förbättra enskilda avlopp samt Trosas nya reningsverk, vilket sannolikt ger stora vinster för vattenmiljön.

Ett fiskevårdsområde har inrättats för en del av Trosaån för att vårda och utveckla fiskebestånden i ån. Området omfattar idag åsträckan från Nygårdsdammen i Vagnhärad till stadsfjärdarna och större delen av vattnet runt Öbolandet. Alla fiskevattenägare inom området är medlemmar och har ett visst antal andelar, beroende på hur stor del av ån man förfogar över. På så vis kan förvaltningen av fiskeresurserna förbättras. Kommunen har tillsammans med Trosaåns Fiskevårdsområdesförening inrättat en fiskevårdsplan för Trosaåns fiskevårdsområde. Denna innefattar en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för fiskbeståndet i ån, bland annat genom att förbättra lek miljöer och åtgärda vandringshinder.

Utmed Trosaån finns stora kulturmiljövärden och kommunen arbetar kontinuerligt för att tillgängliggöra promenadvägar och liknande i anslutning till ån. Även promenadvägar utmed stadsfjärdarna i Trosa har hög prioritet i den kommunala planeringen.

Utifrån ovanstående resonemang bedöms översiktsplanens genomförande inte påverka miljömålet negativt.

Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Trosa kommun har två grundvattentäkter. Den ena försörjer Trosa, medan den andra tåkten försörjer Vagnhärad och Västerljung. En överföringsledning kopplar ihop de båda ledningsnäten, vilket innebär stabilare vattentillgång och en säkrad vattenkvalitet. Dessutom finns omkring femton enskilda, gemensamma och mindre anläggningar. Kvaliteten på dricksvattnet är generellt mycket bra. Vattenverken och vattentäkterna omges av skyddsområden med tillhörande föreskrifter för att skydda grundvattnet från olika slag av föroreningar. För närvarande pågår en översyn av föreskrifter och avgränsning för vattenskyddsområdet för Sörtuna. Se under rubrik Vattenskyddsområde.

I Trosas VA-policy anges ambitionsnivån som ska gälla för anläggningar för dricksvattenförsörjning. Dessa ska:

- » tillhandahålla tillräcklig kvantitet som är långsiktigt hållbar
- » tillhandahålla god kvalitet som är långsiktigt hållbar
- » bidra till en god resurshushållning
- » vara funktionella och användarvänliga

Vid framtagande av detaljplaner och liknande tillses alltid att tillgången på dricksvatten kan säkras utan att förutsättningarna för framtida försörjning minskas eller föroreningar släpps ut. Översiktsplanens föreslagna exploateringsområden samt omvandlingsområden ska uppfylla sedvanliga krav på lösningar för vatten och avlopp. Detta ingår som en av punkter att beakta i samband med behovsbedömningar för MKB, vilket görs vid alla detaljplaner.

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Enligt detta mål ska Västerhavet och Östersjön ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt

natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård bedrivs så att en långsiktigt hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Övergödning, miljögifter och ett alltför intensivt fiske riskerar att störa den biologiska mångfalden i kust- och havsområden. Trosas arbete med att minska övergödning och överfiske berörs ovan. För att minska miljögifter i vattnet i form av båtägares utsläpp finns i Trosa gästhamn sedan 2005 en båtbotentvätt. Kommunen tillhandahåller den för att möjliggöra ett alternativ till giftiga båtbotenfärger för att förhindra påväxt av havstulpaner och alger på båtskroven. Dessutom bedrivs under 2014-2015 ett särskilt småbåtshamnsprojekt med syftet att stimulera till ett miljövänligare båtliv. I Trosa gästhamn finns även möjlighet att tömma fritidsbåtars septitankar. Detta kommer att bli mer aktuellt när ett förbud införs för tömning till havs från 2015.

Gällande Trosaåns fiskevårdsområde, se ovan under Levande sjöar och vattendrag.

Södermanlands skärgård är i allmänhet lågt exploaterad och det finns idag stora delar som är väl bevarade utan mänsklig påverkan. Med avseende på föreslagna riktlinjer för byggande på landsbygden, i synnerhet i den yttre kustzonen, bedöms tillkommande bebyggelse eller permanentning av fritidshus vara begränsad. I sammanhanget är också lokala reningsverk betydelsefullt, då utsläpp av ämnen som kan leda till ökad övergödning ska undvikas. Utveckling av skärgården är alltid komplicerat. Samtidigt som boende och näringsidkare i skärgården ska ges förutsättningar till att bo och verka ska detta balanseras mot höga natur-, rekreations- och kulturmiljövärden. En levande skärgård är en målsättning för såväl Trosa som övriga kustkommuner samtidigt som detta innebär utmaningar i den kommunala planeringen och myndighetsutövningen.

Havsnära exploatering i form av bryggor, muddringar, röjning av vass eller liknande prövas efter gängse normer i samband med detaljplaner, tillståndsgivning enligt

Miljöbalken e t c. I det kommande fördjupningsarbetet med en blåstrukturplan kommer dessa frågor att utredas vad gäller Trosa tätort.

Stadsfjärden vid Trosa samt övriga skärgården påverkas då tätorterna växer och invånarna blir fler. Generellt eftersträvas dock ett strandnära byggande som tar hänsyn till och inte påverkar den befintliga miljön negativt. Där det är möjligt ställs krav på att strandpromenader och dylikt ökar allmänhetens tillgänglighet i samband med exploatering. Stora vinster för den marina miljön i stadsfjärden är att vänta då dagens reningsverk flyttas och ersätts med en annan långsiktig lösning.

Myllrande våtmarker

Den nationella formuleringen lyder att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Såväl naturliga som anlagda våtmarker är en biologisk resurs för kommunen.

Trosa kommun har med hjälp av statsbidrag anlagt två större våtmarksområden för rening av avloppsvatten. Det är de båda kommunala avloppsreningsverken i Trosa respektive Vagnhärad som med hjälp av var sitt våtmarksområde kan behandla hushållens avloppsvatten så pass bra att det under större delen av året klarar den kvalitetsnorm som är föreskriven för strandbad. Mer än 50 % av kvävebelastningen via avloppsvattnet tas bort i reningsanläggningen. Våtmarkerna främjar det lokala växt- och djurlivet längs Trosaån. Vackra promenadstråk löper runt områdena. I våtmarkens sista dammar finns ett myller av liv. Här finns groddjur och många andra vattenlevande organismer. Damarna fungerar som pedagogiska miljöer för både skolor och förskolor.

Översiktsplanens förslag i form av nya exploateringsområden ska, där det bedöms nödvändigt, studeras i samband med miljöbedömning om exploateringarna riskerar att påverka våtmarker. Kommande infart för västra Trosa kan innebära påverkan på våtmarksmiljöer. Detta studeras inom ramen för Trafikverkets MKB-studier i den fortsatta vägplaneringen.

Levande skogar

Enligt det nationella miljömålet ska skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras, samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Inriktningen är att detta ska nås inom en generation.

Inrättande av två nya, kommunala, naturreservat i enlighet med planförslaget ger ett gott skydd för tätortsnära naturområden, vilket är positivt för miljömålet.

Översiktsplanens föreslagna Infart västra Trosa gör att sammanhängande naturområden minskas. Föreslagen sträckning är vald i syfte att minimera förlusten av rekreationsmöjligheter, biologisk mångfald och höga naturvärden. Fördjupade studier genomförs då miljöbedömningar för respektive förslag blir aktuellt. Den kommunala planeringen kan i övrigt inte påverka normalt skogsbruk annat än då kommunen äger marken. I översiktsplanen ges dock ett särskilt skydd till stora arealer skogsmark i form av prioriterad grönstruktur, vilket ska ses som en rekommendation att freda särskilt viktiga ytor från exploatering. Skogsbruksfrågor hanteras främst av Skogsstyrelsen.

Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas, samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Globalt sett blir jordbruksmarken allt mer värdefull när jordens befolkning växer och klimatet förändras. Nationellt sett är jordbruksmarken en viktig del av ett hållbart och fossilfritt samhälle, där jordbruksmarken behövs för produktion av livsmedel med mera och för att sluta kretslopp. Samtidigt lyfts också vikten av egenproduktion inom landet, bland annat med hänsyn till transporter, beredskap och risker för smittspridning.

Den nationella formuleringen innefattar ett brett spektrum av jordbruksmark och liksom för skogsbruk, kan den kommunala planeringen i slutändan inte påverka annat än den kommunala marken. I syfte att hålla

samma tätortsbebyggelse kan återanvändning av mark i kombination med förtätning fungera väl men på vissa platser måste även en del av tätortsutbyggnaden ske på naturmark eller icke produktiv jordbruksmark i tätorternas randzoner.

I samband med föreslagen exploatering vid Solberga tas viss åkermark i anspråk. I samhällsplaneringen för Ostlänken och övriga frågor relevanta för Vagnhärad som ort har avvägningen gjorts, att den åkermark som tas i anspråk för en helt ny stadsdel, där ett stort antal bostäder och verksamheter kommer att kunna rymmas, i sammanhanget får anses som möjlig att exploatera. Ostlänkens utbyggnad kommer att ta åkermark i anspråk och påverka förutsättningarna för jordbruk på flera sätt. Trafikverket kommer att redovisa omfattningen, liksom hur störningar och intrång kan minimeras, i järnvägsplan med miljökonsekvensbeskrivning. För Trosa kommun är det särskilt viktigt att bärkraftiga företag kan fortsätta sin verksamhet, såväl under byggtiden som när Ostlänken har tagits i drift.

God bebyggd miljö

Miljömålets nationella formulering säger att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas.

Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Målet innefattar en rad vitt skilda frågor, som på flera sätt berörs av samhällsplaneringen både på ett övergripande plan och i konkreta förslag. Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar, som ställer krav på flexibilitet i planeringen då vi idag har en större förståelse för hur och när förutsättningarna för markanvändningen påverkas. I detta sammanhang är det positivt att översiktsplanens föreslagna nyexploateringar huvudsakligen sker i eller i anslutning till befintliga tätorter. Minskade

koldioxidutsläpp och ökad andel kollektivtrafik är ett av flera planeringsperspektiv som ska gälla nyexploateringar. Viktigt är dock att komma ihåg, att den absolut största delen bostäder redan finns och att det därför är i det befintliga husbeståndet vinster kan göras, i form av energieffektivisering etc, vilket nämnts ovan i miljömålet Begränsad klimatpåverkan.

För Trosa kommuns del planeras för nybyggnation i huvudsak i eller i anslutning till tätorterna. Inom tätorterna medges också viss förtätning där det bedöms lämpligt, samtidigt som fritidshus permanentas. Detta leder till ett bättre utnyttjande av befintlig infrastruktur. Översiktsplanens prioriterade grönstruktur anses väl svara upp till miljömålets "gröna miljöer".

Generellt utformas nya områden relativt tätt, vilket ger betydande befolkningsökning utan att onödigt stora ytor tas i anspråk. Förtätning, där det kan öka tätorternas stadsmässighet, ses generellt som positivt. Därför håller tätortsnära exploateringar relativt hög täthet, vilket utnyttjar marken väl även då det är fråga om villa- eller radhusbebyggelse, samtidigt som miljöerna skapar hög grad av rörlighet och förutsättningar för mänskliga möten. Nybyggnation planeras med Trosamått så att utglesning motverkas. Nära kopplat till detta är frågor som berör den sociala hållbarheten i form av trygghet och säkerhet. För detta eftersträvas även en mångfald av boendemiljöer. Ett ökat befolkningsunderlag ger också bättre förutsättningar för kollektivt resande. Planeringen generellt syftar till att medge en befolkningsökning som, där ny bebyggelse blir aktuellt, ska kunna leva och bo i långsiktigt hållbara miljöer.

Ett av de regionala delmålen berör kulturmiljöer och närheten till dessa i våra bostäder. För kommunen i stort är frågan högst relevant, då stora delar av både Vagnhärad och Trosa ingår i riksintressanta kulturmiljöer kopplade till fornlämningar i Vagnhärad respektive Trosa stadskärna. Boende i de båda tätorterna har därmed kulturmiljöer nära till hands, om än av olika slag. För i synnerhet Trosas del är den rika kulturmiljön av stort värde för näringslivet och den lokala utvecklingen, då staden

attraherar ett stort antal besökare. Ett kvalitetsprogram har tagits fram för Hunga strövområde och näraliggande områden i syfte att stärka rekreations- och naturvärden. Detta stärker dagens rika miljöer mellan Vagnhärad och Trosa samtidigt som viss nybebyggelse medges enligt dokumentets rekommendationer.

För att stärka de blå miljöerna ställs krav på att allmänheten får ökad tillgång till strandområden genom att strandpromenader och dylikt anläggs i samband med exploatering.

Generellt sett är problem med buller i kommunen begränsade, trots att E4:an och Nyköpingsbanan passerar genom kommunen. Det som förekommer är oftast klagomål kring byggbuller i samband med förtätningar. Detta pågår under byggtiden men upphör därefter. För ny exploatering vid Solberga i Vagnhärad har hittills inga problem setts ut bullersynpunkt vad gäller föreslagen bebyggelse i anslutning till Ostlänken och resecentrum. Trafikverkets slutliga utredningar avseende bullerpåverkan m m kommer dock att beaktas vid detaljerad planering. Bostäder och verksamheter ska också placeras i förhållande till varandra så att boende i möjligaste mån skyddas från eventuella bullerstörningar av väg 218 eller befintlig järnväg. Vidare kan Ostlänken och en minskad biltrafik till följd av denna i ett brett perspektiv minska trafikbullerstörningarna. Miljömålets del avseende planeringsunderlag anses vara väl tillgodosett i Trosa kommun. För den fysiska planeringen, bygglovshantering m m fungerar översiktsplanen som ett väl underbyggt, sammanhängande stöddokument. Kommunen har generellt arbetat med aktuella översiktsplaner, se kapitlet "Vad är en översiktsplan?", vilka till stor del kunnat ersätta en rad separata dokument – ett arbetssätt som passar bra i Trosa kommun. Ett antal policydokument och liknande fungerar dock som värdefulla fördjupningar av sakfrågor. Bland dessa kan nämnas VA-policy, Energi och klimatplan, Trafikstrategi, översvämningskartering för Trosa stad samt externa dokument som Riskbild Sörmland 1 och 2 e t c.

Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer.

Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

De förslag som ingår i översiktsplanen och som kan beröra miljömålet är framförallt exploatering vid Solberga i Vagnhärad och Ostlänkens dragning genom kommunen samt Hagaberg, Västra Krymla och Västra Trosa. Områdena i Vagnhärad har utretts i Fördjupad översiktsplan för Solberga med tillhörande MKB, vilken vann lagakraft under 2014. Där är bedömningen att exploatering inom ramen för kommunens planering inte bedöms leda till betydande miljöpåverkan avseende miljömålet. Vad gäller föreslagna utbyggnadsområden i Trosa har för området vid Hagaberg gjorts en fullständig MKB, som dock inte innefattar miljömålet, då detta inte bedöms påverkas av planens genomförande. Vad gäller övriga områden görs bedömningen att områdena kan genomföras utan betydande negativ påverkan på växt- och djurliv vilket måste utredas i kommande detaljplanearbete. I Trosa kan dock växt- och djurlivet påverkas i Natura 2000-området Tomtaklinskogen då två större områden för exploatering möjliggörs i planen. Detta utvecklas ovan under Natura 2000. Ostlänkens och Infart västra Trosas påverkan på miljömålet, och hur detta kan minimeras, utreds och redovisas i Trafikverkets fortsatta planering.

För detaljplaner och andra exploateringsprojekt utöver ovanstående görs sedvanligt behovsbedömning för MKB, då eventuell påverkan på skyddade, hotade och störningskänsliga arter och deras livsmiljöer belyses.

6. Betydande miljöpåverkan med anledning av Översiktsplanen

Översiktsplanen ligger till grund för annan fysisk planering såsom detaljplaner, bygglovshantering, utredningar m m och miljöaspekter som är av övergripande karaktär redogörs för nedan. Konsekvenser som är mer lämpade att studera på detaljnivå med hänsyn till kunskaper,

påverkansområde e t c tas med då miljökonsekvenser studeras i samband med detaljplanering och liknande.

Vagnhärad

En stor del av föreslagna exploateringsområden ingår i riksintresseområde för kulturmiljö; Trosaåns dalgång. Fornlämningar och kulturmiljövärden i övrigt finns närvarande på många ställen och påverkar därför planeringen både i stort och i samband med detaljplanering och bygglovshantering, då arkeologiska förundersökningar och liknande inte sällan måste göras. Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988: 950).

Riksintressets värden bedöms inte påverkas av översiktsplanens genomförande, förutsatt att ett helhetsgrepp om ortens utveckling och historiska förankring kan tas då resecentrum, järnvägsspår m m ska genomföras. I kommande detaljplaner samt i den fortsatta planeringen för Ostlänken kommer riksintresseområdet för Trosaåns dalgång att utredas ytterligare när frågan blir aktuell.

Ostlänken och Solberga

Ostlänken med nytt resecentrum kommer att innebära stora förändringar i Vagnhärad i form av trafik- och infrastrukturfrågor, buller, påverkan på Natura 2000-området Länestaheden m m samt också för stadsbilden i stort. För hela kommunen väntas positiva sekundära följder av att tågförbindelserna förbättras avsevärt, vilket innebär möjligheter till minskade koldioxidutsläpp, då ett stort antal pendlare ges nya möjligheter till resande med väsentligt mindre miljöpåverkan än biltransporter. Konsekvenserna av Ostlänkens dragning och lokalisering i Vagnhärad studeras dock huvudsakligen inom ramen för Trafikverkets egna utredningar och behandlas inte i detta läge av översiktsplaneringen.

Planerad exploatering vid Solberga har studerats i MKB tillhörande Fördjupad översiktsplan för Solberga. Konsekvenser som antas innebära betydande miljöpåverkan redogörs för nedan.

Bullerstörningar kan uppstå från järnvägen, vilket hänvisas till Trafikverkets utredningsarbete där omfattande

studier gjorts och kommer att göras innan det är fullständigt klart var spåren ska lokaliseras och hur bullerdämpande åtgärder ska utformas. Trafikverkets utredningar tar hänsyn till hur befintlig bebyggelse påverkas och hur friluftslivet vid skogen norr om Solberga störs. Hittills har inga problem setts ut bullersynpunkt vad gäller föreslagna bebyggelse i anslutning till Ostlänken och resecentrum.

Även väg 218, befintlig järnväg samt industrier och verksamheter inom området kan ge upphov till buller. För att motverka detta ska bostäder och verksamheter placeras i förhållande till varandra så att boende i möjligaste mån skyddas. Vid projektering ska undersökas om tystare vägbeläggingsmaterial kan användas. Visst brus uppstår från väg E4. Detta har beaktats i planeringen så att föreslagna bebyggelse vid Solberga tack vare avstånd och topografi kan lokaliseras så att boende inte störs.

Ostlänken bidrar till fler transporter på järnväg och färre på väg, vilket långsiktigt förbättrar förut-sättningarna för att nå nationella och regionala miljömål.

Dagens klimatpåverkan beror till största delen på vägtrafikens utsläpp av koldioxid. Då planen medger förbättrad tillgång till tågtrafik och miljöanpassade transporter, ges förbättrade förutsättningar att minska dessa.

Med avseende på planerad nybyggnation i Solberga och omvandlingen av Länesta verksamhetsområde bör väg 218 anpassas i struktur, funktion och utseende. Vägen ska integreras med omgivningen och utformas med anslutningar åt både centrala delarna av Vagnhärad samt åt Solberga och resecentrum vid Ostlänken. Det estetiska intrycket av infarten till Vagnhärad, funktionaliteten, säkerheten, barriäreffekter o s v är alla egenskaper som är i behov av att utvecklas och förändras. Samtidigt måste enkel angöring för bil- och kollektivtrafik till ett nytt resecentrum samt god kapacitet och framkomlighet för biltrafik mellan Trosa tätort och E4 bibehållas och utvecklas. Utformning av filer och körfält, cirkulationsplatser, vägmaterial etc. eller andra åtgärder som bedöms lämpliga, kommer att utredas tillsammans med Trafikverket i en åtgärdsvalsstudie för hela väg 218.

Trosa tätort

Vissa mindre kompletteringsområden i centrala Trosa tangerar riksintresset för Trosa stad men kommunen gör bedömningen att dessa föreslagna kompletteringar kan ske om de samtidigt förbättrar stadsbilden och servicen.

Etablering av reningsverk på annan plats

Då tätortens reningsverk flyttas och exploatering kan ske på fastigheten Världens Ände 1 kommer flera miljörelaterade aspekter att behöva studeras. En utförd, mycket översiktlig undersökning, visar att det med tanke på markens användning finns risk att markföroreningar förekommer. Därför kan sanering krävas innan ändrad markanvändning är möjlig. Även sedimenten i hamnområdet kan vara förorenade. En markmiljöteknisk undersökning krävs för att klarlägga detta. Utöver detta kommer även frågor såsom översvämningsrisker, skredrisker, framtida dagvattenhantering, byggnation och höjder i förhållande till intilliggande bebyggelse m m behöva utredas både i samband med flytt av reningsverket men också i samband med kommande planläggning.

I samband med att frågan om kommunens avloppshantering löses, krävs studier av hur närliggande bebyggelse påverkas och vilka förebyggande åtgärder som måste vidtas med tanke på lukt och andra möjliga störningar.

Infart västra Trosa

I anslutning till tätortens nordvästra del möjliggörs i översiktsplanen en ny infart västerifrån till Trosa tätort. Denna planeras genom ett större sammanhängande område benämnt "prioriterad grönstruktur" samt delvis Hunga strövområde. I avvägningen mellan rekreativintressen och framkomlighet har bedömningen hittills gjorts att vägen är möjlig att genomföra i ett läge med så små ingrepp som möjligt i känslig natur. De föreslagna sträckningarna är lokaliserade i de mindre känsliga delarna för att minimera skador för det rörliga friluftslivet och naturmiljön. Förslaget har jämförts med att istället bygga om eller bygga ut befintliga vägar vid Smäckbron respektive Nyängsvägen, vilket dock innebär större skador och bedöms som icke genomförbara med avseende

på närhet till befintlig bebyggelse, förskolor, riksintressen e t c. I utredningen om val av lokaliseringalternativ har steg 1-3 åtgärder för centrala Trosa studerats ytterligare och utredningen visar att dessa åtgärder inte är tillräckliga att möta den förväntade framtida trafiken i Trosa tätort. Översiktsplanen föreslår att kommunen ska verka för att inrätta ett kommunalt naturreservat i de södra delarna av Hunga strövområde. Detta kan utgöra en kompensationsåtgärd för att mark tas i anspråk för vägen.

En ökande befolkning

Trosa kommun har sedan 1950-talet i stort sett konstant haft en positiv befolkningsutveckling. En ökande befolkning förutsätter utbyggnad av bostäder, teknisk infrastruktur, handel och service av olika slag m m. Såväl idag som historiskt har kommunens invånare pendlat till arbeten utanför kommungränsen, vilket innebär miljöbelastning i form av att många reser till sitt arbete med bil. För att möta detta och därigenom minska utsläpp av gaser som späder på växthuseffekten, arbetar kommunen aktivt med att erbjuda attraktiv kollektivtrafik. Trosabussen till Liljeholmen är ett exempel men även regionalbussar i viktiga pendlingsstråk såsom Nyköping och Södertälje samt tåg till framförallt Stockholm prioriteras högt av kommunen.

Andra typer av infrastruktur som behöver säkerställas parallellt med att antalet invånare blir fler är bl a att reningsverken har tillräcklig kapacitet, vattentäcker är säkrade och kan försörja en växande befolkning och planeringen underlättar för en långsiktigt energieffektiv uppvärmning.

Utbyggnad av nya bostäder innebär att mark omvandlas från exempelvis naturmark till stadsområden. Genom en avvägd planering kan den ökande efterfrågans behov av bostäder kombineras med att tillgängliggöra naturområden som idag kanske är svåra att nå. Dock måste en medvetenhet finnas om att ju fler som rör sig i dessa områden desto större är risken för slitage på dem. Genom olika skyddsåtgärder såsom tvingande planbestämmelser av olika slag kan viss styrning uppnås och särskilt känsliga områden värnas. Samtidigt som fler områden

markeras som framtida bostadsområden pågår också arbetet med att inrätta fler kommunala naturreservat t ex södra delen av Hunga strövområde.

Miljökvalitetsnormer

De normer som finns idag reglerar främst föroreningar i utomhusluft, vattenkvalitet samt omgivningsbuller. Frågor kopplade till detta hanteras under respektive ämnesområde – se miljömålen Ett rikt växt- och djurliv, Frisk luft, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård. Översiktsplanens mål och förslag är väl förenliga med nationella miljömål och syftar till att uppfylla gällande miljökvalitetsnormer inom respektive område.

Befolkning och hälsa

I översiktplanens inledande del återges planeringens fokus med avseende på social hållbarhet. Här betonas bl a trygghet och vikten av att människor trivs i och är stolta över sin närmiljö. Planförslagets olika delar, med ny bebyggelse i varierade lägen och med olika utformningar, bedöms ge en bra grund för detta. Att eftersträva mänsklig skala på nya områden genomsyrar planeringen generellt och kommer till tydligt uttryck i stora områden som exempelvis Solberga, där flera typer av stadsbyggande föreslås.

Då hela befolkningen beaktas och olika perspektiv vävs in tidigt i planeringsskeden, är sannolikheten störst att t ex barn och äldres särskilda behov och önskemål tas till vara. I planeringsprocessen för översiktplanen genomförs ett brett samråd i syfte att fånga upp så många röster som möjligt.

Materiella tillgångar

Det nyligen justerade området av riksintresse för energiproduktion/vindbruk stärker förutsättningarna för en utbyggnad av vindkraft, vilket skulle ge ett gott tillskott av förnybar energi. Idag finns bara ett vindkraftverk i kommunen, men fler bedöms kunna byggas ut då förutsättningarna på flera håll är goda.

Trosa kommun har en positiv hållning till utbyggnad av vindkraft. I takt med att tekniken förfinas, kan områden som idag bedöms olämpliga för utbyggnad vara möjliga i framtiden. Mot bakgrund av detta kommer kommunen att bedöma varje enskild ansökan utifrån de förutsättningar platsen anger.

Stadsbyggande

Planförslaget bedöms skapa goda förutsättningar för ett varierat byggande, då bostäder och verksamheter föreslås på olika platser och med olika tidsperspektiv. Variationen skapar förutsättningar för ett bostadsbyggande som passar många fler. Huvuddelen av ny bebyggelse antas ske i tätorterna vilket är positivt ur transportsynpunkt och för nyttjandet av befintlig infrastruktur. Nyttillkommande, sammanhängande områden avses också planeras förhållandevis tätt vilket ger effektivitet och ett hållbart utnyttjande av befintlig infrastruktur, samtidigt som det skapar en stadsmässighet och förutsättningar för möten.

Förebyggande åtgärder

I och i anslutning till Vagnhärad, Västerljung och Trosa fastställs så kallad prioriterad grönstruktur. Avsikten med dessa är dels att värna ytor för rekreation, men också för den biologiska mångfalden och ekologin.

Tillräckligt stora ytor för födosökande djur m m måste finnas för att dessa ska överleva. Områden benämnda prioriterad grönstruktur är just prioriterade och exploateringar eller utnyttjande som går emot syftet med dessa måste vara av stort allmänt intresse och väl motiverade. Närrekreation och ekologisk balans bedöms tillgodoses väl med översiktsplanens förslag.

Kommunen ser positivt på nybyggnation utanför tätorterna under förutsättning att bebyggelsen går att förena med natur- och kulturvärdena på platsen och att friluftslivet inte påverkas negativt. Trosa kommun omfattas till mycket stor del av olika typer av riksintressen för natur-, kulturmiljö- eller friluftsvärden. Huvudsakligen gäller detta vid kusterna och i skärgården. Översiktsplanens restriktivitet gällande nya hus i yttre kustzonen finns i

gällande samt förutvarande översiktsplaner och har hittills fungerat väl. Detta bedöms kunna fungera som stöd vid förfrågningar även fortsättningsvis. Detta skydd för kustnära områden på landsbygden i kombination med strandskydd bedöms ge ett tillräckligt skydd för de vattenområden som berörs i planen.

Vidare innebär i ett långsiktigt perspektiv att miljöpåverkan i olika former, främst i form av utsläpp från vägtrafik, mycket väl kan komma att minska då Ostlänken blir verklighet. Detta får direkta konsekvenser i form av att dagens många bilpendlare kan ställa bilen. Indirekt skapas också förutsättningar för en i övrigt utbyggd kollektivtrafik även inom kommunen. Arbeta med nya naturreservat vid Hunga stärker rika naturområden i tätorternas närhet, i synnerhet då efterfrågan på byggnation och exploatering är stor. Avgränsningen av och kvalitetsprogrammet för Hunga strövområde är ytterligare ett instrument för att säkerställa värden, främst för friluftsliv och rekreation.

7. Sammanfattning av bedömningen

Föreslagna exploateringsområden bygger på kommunens befolkningsprognoser och beaktar antagande om näringslivets utveckling, möjligheter till pendling m m. Mycket av kommande byggnation och utvecklingssteg i synnerhet Vagnhärad beror på Ostlänkens utveckling – var och när den kan komma att lokaliseras samt hur resecentrum byggs.

Miljöbedömningen inkluderande rimliga alternativ och har utförts av Samhällsbyggnadskontoret på Trosa kommun. Granskning av miljöbedömningen har erhållits från oberoende konsult vid Structor Nyköping AB. Bedömningarna har skett utifrån idag kända konsekvenser och på en nivå som kan anses rimlig i förhållande till översiktsplanens tidsperspektiv och detaljeringsgrad. Diskussioner har förts med olika delar av kommunens förvaltningar.

Som underlag för bedömningarna har använts kommunala dokument såsom exempelvis Energi- och klimatplan, VA-policy och länsstyrelsens bevarandeplaner för Natura 2000-områden. Boverkets vägledning för miljöbedömningar

för planer enligt Plan- och bygglagen (2006) har utgjort en grundplattform för upplägget av MKB och utgångspunkt har tagits från gällande översiktsplans konsekvensbeskrivning. Därutöver har även Naturvårdsverkets allmänna råd om miljöbedömningar av planer och program (2009: 1) använts som underlag.

8. Uppföljning

Trosa kommun bedömer att ett antal åtgärder behöver följas upp, dvs som antas leda till betydande miljöpåverkan och som inte utreds och följs upp inom andra studier än kommunens. Dessa redogörs för nedan. Generellt finns dock ett utvecklat system med rutiner för miljöbedömningar i samband med detaljplaner, vilket gör att många miljörelaterade aspekter kan fångas upp tidigt i planprocesser. Sådana aspekter hänvisas till kommande planeringsprojekt.

Grönstruktur, natur- och kulturmiljö, rekreation

Infart västra Trosa – frågan berör främst rekreativvärden då ett sammanhängande område tas i anspråk. Frågan om ev naturreservat måste utredas ytterligare. Under den fortsatta planeringen tillsammans med Trafikverket kommer vägens påverkan ytterligare att fördjupas för att minimera negativ påverkan på natur- och kulturmiljö.

Bebyggelsestruktur, landskapsbild

Uppföljning av hur landskapsbilden påverkas är en självklart integrerad del i all planering. Detta följs upp i samband med befolkningens insyn i och påverkan på varje ny detaljplan och då mer konkreta planer och annan exploatering kan diskuteras.

9. Icke-teknisk sammanfattning

De viktigaste konsekvenserna av översiktsplanens genomförande är:

» Tillväxt – befolkningen i kommunen kommer sannolikt att öka och antalet bostadshus blir fler. Detta får till följd att viss mängd "ny" mark måste användas. De områden som översiktsplanen föreslår är dock valda med tanke på att den bästa användningen av dem bedöms vara för

just bostadsbyggande eller för t ex nya eller växande verksamheter. Samtidigt är flera grönområden i och nära tätorterna skyddade i planen genom att de benämns "prioriterad grönstruktur". Detta gör att avvägningen mellan bebyggelse och bevarande bedöms rimlig och hållbar.

» Ostlänken byggs, sannolikt överensstämmande med kommunens förslag på lokalisering av resecentrum. För stadsbilden i Vagnhärad kommer detta att påverka mycket. Kommande studier i Trafikverkets regi får fördjupa detta. Vad som blir positivt är dock att betydligt fler än idag får möjlighet att resa kollektivt istället för att köra bil, vilket minskar koldioxidutsläpp och vägtrafikbuller.

» I Trosa föreslås en ny infart västerifrån till tätorten. Konsekvenserna av den blir att framkomligheten för både befintliga och kommande bostadsområden blir betydligt bättre. Samtidigt måste natur- och rekreationsområden nära tätorten tas i anspråk, vilket innebär negativ påverkan på dessa.

» Ett antal nya naturreservat föreslås, vilket höjer bevarandestatusen och stärker områdenas värden. Detta är mycket viktigt särskilt med tanke på ökad exploatering och hög efterfrågan på att få bygga.

Vid framtagande av översiktsplanen har förslagets framtida konsekvenser utgjort ett av flera underlag inför markerandet av olika områden. Påverkan av natur- och kulturmiljö i detalj kommer att utredas i kommande skeden. Det kan handla om inventeringar av olika slag, arkeologiska utredningar och/eller andra konsekvensbeskrivningar. När ett område pekats ut har således samhällsbyggnadsvinster vägts mot den påverkan en ut- eller ombyggnad kan ge både på närområdet eller tätorten i stort.